

Hallituksen esitys eduskunnalle panostajalaksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi panostajalaki. Laissa säädettäisiin räjäytystyötä tekevän henkilön eli panostajan pätevyyskirjojen myöntämisen, uusimisen ja peruuttamisen edellytyksistä nykyistä tarkemmin. Lisäksi säädettäisiin pätevyyskirjojen voimassaolosta, pätevyyskirjoihin liittyvästä rekisteristä, tietojen luovuttamisesta rekisteristä, tietyistä poikkeuksista pätevyyskirjan myöntämiseen sekä tietyistä ilmoitusoikeuksista ja -velvollisuuksista. Lailla kumottaisiin nykyinen panostajalaki.

Esityksen yleisenä tavoitteena on parantaa räjäytystyössä työskentelevien henkilöiden turvallisuutta ja samalla räjäytystyöhön liittyvää yleistä turvallisuutta selkeyttämällä ja ajantasaistamalla sääntely.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
2.1.1 Panostajalainsäädäntö.....	3
2.1.2 Muu lainsäädäntö.....	6
2.1.3 Oikeuskäytäntö.....	7
2.2 Kansainvälinen kehitys.....	8
2.2.1 EU:n lainsäädäntö ja muu eurooppalainen kehitys.....	8
2.2.2 Lainsäädäntö eräissä maissa.....	9
Ruotsi.....	9
Norja.....	10
Tanska.....	11
Saksa.....	11
2.3 Nykytilan arviointi.....	12
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	14
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	16
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	16
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	17
5 ASIAN VALMISTELU.....	18
Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	19
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	21
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	21
2 VOIMAANTULO.....	36
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	36
LAKIEHDOTUS.....	38

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Panostajalla tarkoitetaan henkilöä, joka tekee räjäytystöitä. Panostajan työssä yhdistyvät työ- ja turvallisuuden ja yleisen turvallisuuden näkökohdat. Panostajan ammatissa henkilö käyttää ja käsittelee räjähteitä, jotka voivat huolimattomasti tai väärin käytettyinä aiheuttaa terveyden ja hengen vaaraa niin räjäytystyön tekijälle itselleen kuin työn vaikutuspiirissä oleville muille henkilöille. Sekä työ- että yleisen turvallisuuden kannalta on tärkeää, että räjäytystyötä tekevät henkilöt, jotka ovat siihen ammatillisesti päteviä ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopivia.

Suomessa oli vuoden 2015 alkupuolella yhteensä noin 4880 panostajan pätevyyskirjaa. Panostajan pätevyyskirjoja on nykyisin kolmenlaisia: räjäyttäjän, panostajan ja ylipanostajan pätevyyskirja. Eniten on räjäyttäjien pätevyyskirjoja, noin 2670 kpl. Panostajan pätevyyskirjoja on noin 1260 kpl ja ylipanostajan pätevyyskirjoja noin 950 kpl. Räjäyttäjaluokan suhteellisen merkittävä määrä selittyy osaltaan sillä, että puolustusvoimat antaa koulutusta räjäyttäjän pätevyyskirjan saamiseksi.

Panostajan pätevyyskirjat myöntää nykyisin Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue. Vuosittain myönnetään noin 550 pätevyyskirjaa. Näistä kokonaan uusia, ensimmäistä kertaa myönnettäviä pätevyyskirjoja on noin 325 kpl, jo voimassa olevien pätevyyskirjojen uusimisia noin 200 kpl ja poikkeuslupia noin 25 kpl.

Nykyinen panostajalaki (219/2000) tuli voimaan 1.3.2000. Se perustui aiemmin voimassa olleeseen panostaja-asetukseen vuodelta 1986, joka oli niin sanottu tasavallan presidentin antama omaperäinen asetus. Vuonna 2000 voimaan tulleen perustuslain (731/1999) myötä poistui presidentin mahdollisuus antaa omaperäisiä asetuksia. Poikkeuksena tästä ovat kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattamisasetukset. Perustuslaki edellyttää, että omaperäisen asetuksen sisältämä sääntely muutetaan tarvittaessa lain tasoiseksi tai laissa olevan valtuutussäännöksen nojalla asetustasoiseksi sääntelyksi. Panostajalain säätämisen yhteydessä vuonna 2000 vuoden 1986 asetuksen säännökset nostettiin lain tasolle. Asiaisältöä ei tuolloin muutettu. Voimassa oleva panostajalaki ei vastaa kaikilta osiltaan nykyvaatimuksia. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisuisaan ottanut kantaa panostajan pätevyyskirjan myöntämisen ja peruuttamisen edellytyksiin. Ratkaisujen perusteella voidaan todeta, ettei lainsäädäntö täytä kaikilta osin perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvaa vaatimusta sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Panostajalainsäädäntö

Panostajia koskeva keskeinen lainsäädäntö muodostuu panostajalain (219/2000), valtioneuvoston asetuksesta panostajien pätevyyskirjoista (122/2002) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksesta panostajan pätevyyskirjan myöntävästä viranomaisesta ja pätevyyskirjojen saamiseksi vaadittavasta koulutuksesta (124/2002). Panostajalaki sisältää perussäännökset panostajan pätevyyskirjasta, sen myöntämisestä, voimassaolosta, peruuttamisesta, oikeudesta räjähteiden käsittelyyn ja panostajarekisteristä. Panostajalain nojalla on annettu tarkempia sään-

HE 134/2015 vp

nöksiä edellä mainituissa asetuksissa. Panostajalain sisällön niukkuuden vuoksi nykytilan kuvauksessa ja arvioinnissa on lain ohella huomioitava alemmanasteiset säännökset.

Panostajalain mukaan työsuojelusta ja sen valvonnasta vastaava ministeriö tai sen määräämä viranomainen antaa panostajan pätevyyskirjan henkilölle, joka iältään, ammattitaidoltaan ja muilta ominaisuuksiltaan on panostustyöhön sopiva ja pätevä. Työsuojelusta vastaava ministeriö on sosiaali- ja terveysministeriö, jonka määräämänä lupaviranomaisen toimii Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue. Edellä mainitun valtioneuvoston asetuksen 4 §:n mukaan panostajan pätevyyskirjoja ovat räjäyttäjän, panostajan ja ylipanostajan pätevyyskirjat.

Räjäyttäjän pätevyyskirjan saamiseksi henkilöltä edellytetään vähintään 20 vuoden ikää, työkokemusta räjäyttäjän tehtävään liittyvässä työssä vähintään 6 kuukautta, räjäyttäjän kurssin suorittamista, ministeriön hyväksymälle kuulustelijalle suoritettua tutkintoa sekä selvitystä siitä, että hakija on terveydeltään ja muilta ominaisuuksiltaan räjäyttäjän tehtäviin sopiva. Räjäyttäjän pätevyyskirja on käytännössä vakiintuneesti jaoteltu luokkiin A-F. Luokittelu perustuu valtioneuvoston asetuksen panostajien pätevyyskirjoista 5 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan räjäyttäjän pätevyyskirja voidaan antaa määrättyjä ehtoja sisältävänä tai rajoittaa koskemaan vain tiettyä työtä.

Räjäyttäjän pätevyyskirja on luokiteltu seuraavasti:

Luokka A: Raivausräjäytykset (jää, irtaimet maalajit, kannot sekä yksittäiset kivet) ja seismit räjäytystyöt.

Luokka B: Raivausräjäytykset (jää, irtaimet maalajit, kannot sekä yksittäiset kivet), hydepadot ja liitosräjäytykset.

Luokka C: Rakenteiden räjäytystyöt.

Luokka D: Kovettuneiden aineiden räjäytystyöt (kuumien aineiden räjäytykset sekä räjäytykset siiloissa ja varastoissa).

Luokka E: Tehosteräjäytykset ja laboratorioissa tehtävät räjäytystyöt.

Luokka F: Kallionräjäytykset.

Panostajan pätevyyskirjan saamiseksi henkilöltä edellytetään vähintään 20 vuoden ikää, työkokemusta räjäytys- ja louhintatyöstä vähintään 12 kuukautta, josta vähintään 3 kuukautta panostajan pätevyyttä edellyttävässä räjäytystyössä, panostajan kurssin suorittamista, ministeriön hyväksymälle kuulustelijalle suoritettua tutkintoa sekä selvitystä siitä, että hakija on terveydeltään ja muilta ominaisuuksiltaan panostajan tehtäviin sopiva. Ylipanostajan pätevyyskirjan saamisen edellytykset ovat pitkälti samat kuin panostajalla. Työkokemusta edellytetään panostajan työssä 12 kuukautta, josta kolme kuukautta ylipanostajan pätevyyttä edellyttävässä räjäytystyössä. Lisäksi vaaditaan ylipanostajan kurssin suorittamista. Muilta osin vaatimukset ovat samat kuin panostajalla.

Ikävaatimus koskee pätevyyskirjan saamisen edellytyksiä, joten lainsäädäntö ei aseta esteitä osallistua koulutukseen tai suorittaa tutkinto ennen ikärajan saavuttamista. Pätevyyskirjan voimassaolo lakkaa viimeistään, kun sen saaja täyttää 65 vuotta. Tätä vanhempi henkilö voi hakea poikkeusluvalla jatkoa pätevyyskirjansa voimassaololle.

Työkokemuksen osalta nykyisessä lainsäädännössä on säännöksiä lähinnä työkokemuksen pituudesta. Työsuojeluviranomaiset ovat antaneet ohjeita työkokemuksen todentamisesta. Ohjeiden mukaan työtodistuksista tai työselvityksestä tulee ilmetä koska työkokemus on hankittu, millä työmaalla työt on tehty, millaisia räjäytystöitä on tehty, kenelle työ on tehty eli käytännössä työantajalta tai työn teettäjiltä todistus sekä kuka on toiminut panostajana eli kenen alaisuudessa työ on tehty. Lisäksi ohjeiden mukaan yksityisenä urakoitsijana tai louhinta-alan

HE 134/2015 vp

yrittäjän omistajana oleva henkilö voi tehdä oman työselvityksen työkokemuksestaan, mutta selvityksessä pitää olla kahden esteettömän todistajan allekirjoitus.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa pätevyyskirjan saamiseksi vaadittavan koulutuksen. Käytännössä koulutusvaatimukset vahvistaa ministeriön alaisuudessa toimiva panostajakoulutuslautakunta. Pätevyyskirjan hakijan tulee ennen panostajan tutkintoa suorittaa hyväksytysti panostajakurssi. Panostajakurssilla opetetaan panostajan työhön liittyvät perusvalmiudet. Räjähdyttäjän peruskurssin vähimmäispituus määräytyy räjäyttäjaluokittain. Panostajan peruskurssi kestää 280 ja ylipanostajan peruskurssi 160 oppituntia. Pätevyyskirjan saaminen edellyttää koulutuksen lisäksi ministeriön hyväksymälle kuulustelijalle suoritettavaa tutkintoa.

Panostajan pätevyyskirjan saaminen edellyttää, että henkilö on terveydentilaltaan panostajan tehtävään sopiva. Terveydellinen sopivuus panostajan tehtävään osoitetaan pätevyyskirjahakemukseen liitettävällä enintään kolme kuukautta aikaisemmin annetulla lääkärintodistuksella. Todistuksesta tulee ilmetä, että se on hankittu panostajan pätevyyskirjan hankkimista varten ja että henkilö on terveydentilaltaan sopiva toimimaan panostajan tehtävissä.

Pätevyyskirjan hakijan tulee olla myös muilta henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan panostajaksi sopiva. Lainsäädännössä ei ole määritelty, mitä muilla ominaisuuksilla tarkoitetaan. Käytännössä pätevyyskirjan myöntävä viranomainen on hankkinut hakijasta tarvittaessa lausunnon poliisilta. Poliisin lausunnon antaminen on perustunut poliisilain (872/2011) 7 luvun 2 §:ään, jonka mukaan poliisin vaitiolovelvollisuus ei estä asian ilmaisemista viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle yhteisölle, jolla säädetyn tehtävänsä vuoksi on tarve saada tieto muutoin salassa pidettävästä seikasta taikka henkilön luotettavuudesta tai sopivuudesta. Asiasta on säädetty myös henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain (761/2003) 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa. Vuoden 2015 alussa tuli voimaan uusi turvallisuusselvityslaki (726/2014). Samanaikaisesti tuli voimaan panostajalain muutos (736/2014), jolla lakiin lisättiin uusi 2 a §. Sen mukaan panostajan pätevyyskirjan myöntämisen edellytyksenä on, että henkilöstä on tehty suppeamuotoinen henkilöturvallisuus selvitys tai että hakija itse esittää turvallisuus selvitystodistuksen.

Edellä mainitun lisäksi pätevyyskirja voidaan myöntää tietyin edellytyksin diplomi-insinöörin, insinöörin, teknikon tai muun vastaavan teknisen tutkinnon suorittaneelle henkilölle, jonka suorittamaan tutkintoon on sisällytetty pätevyyskirjan saamiseksi riittävät tiedot. Pätevyyskirjan osoittamiseksi voidaan hyväksyä myös ulkomailla suoritetusta tutkinnosta saatu tutkintotodistus taikka muu vastaava todistus tai muu koulutuksesta annettu asiakirja sen mukaan kuin siitä säädetään ammattipätevyyskirjan tunnustamisesta annetussa laissa (1093/2007).

Panostajalain säännökset henkilön oikeudesta käsitellä räjähteitä. Räjähteitä saa käsitellä ja käyttää pätevyyskirjan saanut henkilö. Oikeus käsitellä räjähteitä on myös henkilöllä, joka on pätevyyskirjan haltijan välittömässä valvonnassa. Räjähteitä saa hävittää muukin kuin pätevyyskirjan saanut henkilö. Panostajien pätevyyskirjoista annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:ssä on säädetty oikeudesta räjähteiden käsittelyyn kaivoksessa. Säännöksen mukaan panostajan tai ylipanostajan pätevyyskirjan haltijaa ei koske kaivoksessa räjähteiden määrälliset rajoitukset. Valtioneuvoston asetuksessa räjäytys- ja louhintatyön turvallisuudesta (644/2011) on määräykset räjähdemääristä, joita pätevyyskirjan omaava henkilö on oikeutettu käyttämään vuorokaudessa ja kerralla kussakin räjäytyksessä.

Pätevyyskirja myönnetään hakemuksesta ja se on voimassa kerrallaan kymmenen vuotta. Pätevyyskirja voidaan uusida hakemuksesta. Hakemus tulee vireille ilmoittautumalla kertauskursille, jonka suorittaminen on edellytys pätevyyskirjan uusimiselle. Jos henkilö ei uudista pätevyyskirjaansa sen voimassaoloaikana, tulee henkilön suorittaa uudelleen panostajan tutkinto.

HE 134/2015 vp

Pätevyyskirja voidaan perua joko kokonaan tai osittain, jos pätevyysvaatimukset eivät enää täyty. Käytännössä pätevyyskirja perutaan useimmiten, koska henkilö ei enää ole terveydentilaltaan tai muilta ominaisuuksiltaan sopiva panostajan työhön. Terveydentila todetaan lääkärintodistuksesta. Siitä, mitä muilla ominaisuuksilla tarkoitetaan ja miten sopivuus tältä osin todetaan, ei ole nykyisessä panostajalainsäädännössä säädetty.

Panostajalaissa on säännökset panostajarekisteristä. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue pitää yllä panostajarekisteriä, johon on merkitty pätevyyskirjan saaneita panostajia koskevat tiedot.

Valtioneuvoston asetuksessa panostajien pätevyyskirjoista on säännökset panostajakoulutuslautakunnasta. Lautakunta toimii asiantuntijaelimenä panostajakoulutuksen järjestämiseen liittyvissä asioissa. Neljäksi vuodeksi kerrallaan asetettavassa lautakunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Lautakunnassa tulee olla edustettuna viranomaisten, asianomaisten työmarkkinajärjestöjen ja panostaja-alan koulutuksen asiantuntemus. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen mukaan lautakunnan tehtävänä on ottaa vastaan kurssi-ilmoitukset.

2.1.2 Muu lainsäädäntö

Kaikkea työn tekemistä – myös panostajien suorittaman räjäytystyön tekemistä – koskeva yleislaki on työturvallisuuslaki (738/2002). Sitä sovelletaan lähes kaikkeen palkkatyöhön. Työturvallisuuslain tavoitteena on suojella työntekijöitä terveyden menettämisen ja tapaturman vaaroilta työssä. Lain säännökset ovat pakottavaa oikeutta, mistä seuraa, ettei laissa säädettyä minimitasoa voida alittaa sopimuksin. Nykyisessä panostajalaissa on viittaussäännös työturvallisuuslakiin, missä todetaan itsenäisen työsuorittajan velvollisuuksista työmaalla.

Panostajalainsäädäntö nivoutuu yhteen räjähteitä ja kaivoksia koskevan lainsäädännön kanssa. Valtioneuvoston asetus räjäytys- ja louhintatyön turvallisuudesta (644/2011) sisältää säännökset räjäytys- ja louhintatyön suunnittelusta, räjäytystyön tekijästä ja vastuuhenkilöstä, räjähteiden käytöstä ja säilytyksestä työpaikalla, räjäytystyön toteuttamisesta ja maanalaisen louhinnan lisävaatimuksista. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa räjähdysaineen työmaavalmistuksessa noudatettavista turvallisuusohjeista. Räjähteiden käytöstä, käsittelystä, varastoinnista ja hankkimisesta sekä räjäytystyön tekemisestä säädetään useassa säädöksessä. Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005) on muun muassa säännökset räjähteiden luovutuksesta, hallussapidosta ja säilytyksestä. Lain mukaan räjähteitä saa luovuttaa eräiden muiden ryhmien lisäksi toiminnanharjoittajalle, joka harjoittaa elinkeinotoimintana räjäytys- ja louhintatyötä ja jonka palveluksessa on panostajalaissa tarkoitettu panostaja. Valtioneuvoston asetuksessa räjähteiden valmistuksen, käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (1101/2015) on säännökset muun muassa räjähteiden valmistuksen, käsittelyn, varastoinnin ja hävittämisen turvallisuusvaatimuksista. Kaivosturvallisuudesta säädetään kaivoslaissa (621/2011) sekä valtioneuvoston asetuksessa kaivosturvallisuudesta (1571/2011).

Vuoden 2015 alusta tuli voimaan uusi turvallisuusselvityslaki ja samassa yhteydessä panostajalain muutos, jolla lakiin lisättiin uusi 2 a §. Sen mukaan panostajan pätevyyskirjan antavan viranomaisen on ennen pätevyyskirjan myöntämistä hankittava pätevyyskirjaa hakeneesta henkilöstä turvallisuusselvityslain tarkoittu suppea henkilöturvallisuusselvitys, jollei hakija esitä viranomaiselle mainitun lain mukaan annettua turvallisuusselvitystodistusta.

Turvallisuusselvityslain mukaan suppean henkilöturvallisuusselvityksen laatimisesta päättää lähtökohtaisesti poliisihallituksen määräämä poliisihallinnon yksikkö. Henkilöturvallisuusselvitys tehdään tarkistamalla henkilöä koskevat rekisteritiedot sekä tarvittaessa selvityksen kohdetta haastatteleamalla. Suppean henkilöturvallisuusselvityksen tietolähteenä voidaan käyttää vain turvallisuusselvityslain 30 §:ssä tarkoitettuja rekisteritietoja. Turvallisuusselvityslaisissa todetaan, ettei selvitys sido sitä tahoa, jonka käyttöä varten selvitys on laadittu. Henkilöturvallisuusselvitykseen ei saa sisällyttää viranomaisen arvioita selvityksen kohteena olevan henkilön nuhteettomuudesta, luotettavuudesta tai sopivuudesta virkaan tai tehtävään. Turvallisuusselvitystä ei tarvitse pyytää, jos panostajan pätevyyskirjan hakija esittää turvallisuusselvitystodistuksen. Henkilöturvallisuustodistus voidaan antaa, jos selvitysmenettelyssä ei tule esiin syitä, miksi henkilöä ei voitaisi valita selvityksen perusteena olevaan tehtävään ja jos todistuksen antaminen on tarpeen lain tai sen nojalla annetun säännöksen mukaan taikka tarpeettomien turvallisuusselvitysten laadinnan estämiseksi. Todistukseen merkitään tieto selvityksen kohteesta, todistuksen päivämäärästä ja antajasta sekä tehtävästä, jota varten se on annettu. Tarvittaessa todistukseen voidaan merkitä muun muassa todistuksen voimassaoloaika ja tieto siitä, ettei selvitysmenettelyssä ole tullut esiin syitä, joiden vuoksi henkilöä ei voitaisi valita hakemuksen perusteena olevaan tehtävään. Turvallisuusselvitys ja siitä annettava todistus ovat lähtökohtaisesti voimassa toistaiseksi, kuitenkin enintään viisi vuotta. Turvallisuusselvitys sekä turvallisuusselvitystodistus voidaan uusida. Todistus voidaan myös peruuttaa.

2.1.3 Oikeuskäytäntö

Korkein hallinto-oikeus on ratkaisuisaan ottanut kantaa panostajan pätevyyskirjan myöntämiseen ja peruuttamiseen liittyviin kysymyksiin. Se on viitannut ratkaisuisaan perustuslakiin ja todennut, ettei nykyisessä panostajalainsäädännössä ole riittävän tarkasti säädetty niistä edellytyksistä, joiden perusteella henkilön sopivuutta arvioidaan myönnettäessä tai peruutettaessa pätevyyskirjaa.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa 2008:41, 6.6.2008/1402 on arvioitu henkilön sopivuutta panostajan tehtäviin. Tapauksessa pätevyyskirjan peruuttamista koskevien säännösten yleisluonteisuus on vaikuttanut siihen, että korkein hallinto-oikeus on todennut, ettei viranomaisella ole kyseisessä tapauksessa ollut oikeutta peruuttaa pätevyyskirjaa. Ratkaisussa on todettu, ettei panostajalaissa ja panostajien pätevyyskirjoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa ole tarkemmin säädetty niistä edellytyksistä, joiden perusteella henkilön sopivuutta panostajan tehtävään on harkittava. Tapauksessa Hämeen työsuojelupiirin työsuojelutoimisto oli peruuttanut A:lle myönnetyn ylipanostajan pätevyyskirjan kuuden kuukauden ajaksi, kun Helsingin käräjäoikeus oli tuominnut A:n kahdesta työturvallisuusrikoksesta sakkorangaistukseen. Työsuojelutoimisto oli katsonut, ettei A enää täyttänyt panostajalain ja panostajien pätevyyskirjoista annetun valtioneuvoston asetuksen edellytyksiä. Hallinto-oikeus hylkäsi A:n valituksen. Korkein hallinto-oikeus kumosi hallinto-oikeuden ja työsuojelutoimiston päätökset. Panostajalaissa ja panostajien pätevyyskirjoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa ei ollut tarkemmin säädetty niistä edellytyksistä, joiden perusteella henkilön sopivuus panostajan tehtävään oli harkittava. Pätevyyskirjan peruuttamista oli perusteltu yksinomaan käräjäoikeuden työturvallisuusrikoksista antamalla tuomiolla. Kun otettiin huomioon selvitys A:n työhistoriasta panostajana sekä A:n mahdollisuudet harjoittaa ammattiaan, ja toisaalta se, että panostajan pätevyyskirjan peruuttamisen edellytyksistä oli säädetty vain hyvin yleisellä sopivuutta koskevalla toteamuksella, pätevyyskirjaa ei näissä oloissa voitu puheena olevien säädösten nojalla peruuttaa. Tapauksessa päädyttiin äänestysratkaisuun 4-1.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa 2010:82, 29.12.2010/3909 on myös pohdittu panostajan pätevyyskirjan myöntämisen edellytyksiä. Tapauksessa on todettu, että laissa ei ollut tarkempia säännöksiä panostajan pätevyyskirjan saamisen edellytyksenä olevista seikoista eli

hakijan iästä, tämän ammattitaidosta eikä hakijalta vaadittavista muista ominaisuuksista. Lain nojalla annetussa asetuksessa näitä oli täsmennetty siten, että hakijalta vaadittavat muut ominaisuudet tarkoittivat hakijan terveydentilaa sekä muita ominaisuuksia, joiden perusteella hakijaa voitiin pitää esimerkiksi räjäyttäjän tehtävään sopivana. Panostajalain ja sen nojalla annetun asetuksen säännökset jättivät lain soveltajalle huomattavasti harkintavaltaa sen suhteen, millaista terveydentilaa tai muuta soveltuvuutta panostajan tehtävissä toimivalta henkilöltä voitiin viranomaishyväksynnän osana edellyttää. Sääntelytapa ei täyttänyt perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvaa vaatimusta sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta. Mainitusta ei kuitenkaan seurannut, että henkilölle muiden edellytysten täytyessä olisi tullut myöntää hänen hakemansa pätevyyskirja.

Viranomaisen harkintavaltaa rajoitti tällaisessa sopivuuden osalta avoimeksi jääneessä soveltamistilanteessa, kun otettiin huomioon, millaisissa työtehtävissä panostajaksi hyväksytty henkilö voi toimia, suoraan toinen perusoikeussäännös. Panostajan tehtävässä toimiva oli oikeutettu ostamaan ja käyttämään räjähdysaineita, joten tällaisen henkilön soveltuvuuden harkinnassa oli huomioon lisäksi otettava tarve turvata muiden henkilöiden turvallisuus perustuslain 7 §:n 1 momentin ja 22 §:n edellyttämällä tavalla. Näin ollen työsuojeluviranomaisen ja hallinto-oikeuden harkinnassaan huomioon ottamia tietoja henkilön aikaisemmista tuomioista, häneen kohdistuneista rikosepäilyistä sekä toiminnasta muutoin oli voitu käyttää harkittaessa, oliko häntä pidettävä ominaisuuksiltaan räjäyttäjän tehtävään sopivana. Valittajan tapauksessa hänen soveltuvuutensa oli arvioitava puutteelliseksi, minkä johdosta hän ei ollut oikeutettu saamaan hakemaansa räjäyttäjän pätevyyskirjaa.

Asiassa oli lisäksi kysymys hallintoviranomaisen mahdollisuudesta määrätä hakemuksen hylkäävässä päätöksessään määräaika, jonka kuluessa tehtyjä samaa pätevyyskirjaa koskevia hakemuksia ei otettaisi lainkaan tutkittavaksi, ja tämän menettelyn suhteesta perustuslain 21 §:n 1 momentissa turvattuihin oikeuksiin. Ratkaisua voidaan tulkita siten, että sääntelytapa ei täytä perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvaa vaatimusta sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta. Panostajalainsäädäntöä tulee tarkastella ennen kaikkea suhteessa perustuslain 18 §:n 1 momenttiin (elinkeinovapaus) ja 7 §:n 1 momenttiin (oikeus turvallisuuteen). Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa viitataan perustuslakivaliokunnan vakiintuneeseen tulkintakäytäntöön, jonka mukaan elinkeinon tai ammatin harjoittamisen luvanvaraisuudesta on säädettyä lailla, jonka tulee täyttää perusoikeuksien rajoittamiselta vaadittavat yleiset edellytykset (täsmällisiä ja tarkkarajaisia, rajoitusten olennainen sisältö laissa).

Tapauksessa 3.5.2011/1178 korkein hallinto-oikeus kumosi alemmat päätökset ja palautti asian Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen uudelleen käsiteltäväksi. Asian uudelleen käsittelyssä henkilön tulisi esittää aluehallintovirastolle enintään kolme kuukautta aikaisemmin annettu lääkärintodistus sekä muu selvitys sopivuudestaan. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan asiakirjoihin ei ole sisältynyt sellaista selvitystä henkilön terveydentilasta, ammattitaidosta tai muista ominaisuuksista, että hänen pätevyyskirjansa on voitu peruuttaa panostajalain 2 §:n 3 momentin nojalla.

2.2 Kansainvälinen kehitys

2.2.1 EU:n lainsäädäntö ja muu eurooppalainen kehitys

EU:ssa ei ole panostajien pätevyysvaatimuksia koskevaa yhtenevää lainsäädäntöä. Suomen lainsäädäntö poikkeaa tietyiltä osin useiden muiden EU-maiden lainsäädännöstä. Suomessa panostajaluokat on jaettu käytettävien räjähdemäärien ja räjäytyspaikan perusteella. Useissa muissa EU-maissa pätevyysluokat on jaettu räjähteiden käyttöyhteyden ja tehtäväkentän mukaan.

Lainsäädännön eroilla on merkitystä esimerkiksi työvoiman liikkuvuuden kannalta. Monessa eurooppalaisessa maassa panostajan koulutus annetaan sen mukaan, missä työtä tehdään; maan alla vai maan päällä. Suomessa yhdellä pätevyyskirjalla voi tehdä töitä sekä maan alla että maan päällä. Monesti ulkomaiset henkilöt ovat kouluttautuneet suppeammalle osaamisalueelle ja suomalaisen panostajan tutkintokokeen suorittaminen on osoittautunut vaikeaksi. Viime vuosina panostajan pätevyyskirjoja ei ole juurikaan myönnetty ulkomaisille henkilöille. Eräissä muissa maissa panostajan peruskoulutus on huomattavasti lyhyempi kuin Suomessa ja tutkintojen vastavuoroisessa tunnustamisessa on ollut tulkinnanvaikeutta. ESSEEM-projektissa (European Shotfirer Standard Education for Enhanced Mobility) on pyritty luomaan mallia, jolla yhtenäistettäisiin panostajien koulutusta Euroopassa. Malli ei kuitenkaan ole maita sitova.

Panostajalainsäädäntö on osa työturvallisuuslainsäädäntöä, joka on monin osin säännelty EU:ssa. Yleisellä tasolla panostajia koskevat EU:n työturvallisuutta koskevat lukuisat direktiivit. Työturvallisuuslailla on pantu täytäntöön neuvoston direktiivi 89/391/ETY toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä eli niin sanottu puitedirektiivi. Direktiivin soveltamisalalla on annettu lukuisia erityisdirektiivejä, jotka on pantu kansallisesti täytäntöön. Osa niistä koskee räjäytystyötä.

Kaivos- ja kaivannaisteollisuutta koskee erityisesti neuvoston direktiivi 92/104/ETY vähimmäisvaatimuksista avo- ja kaivoslouhintateollisuuden työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelun parantamiseksi. Lisäksi samaa alaa koskee neuvoston direktiivi 92/91/ETY vähimmäisvaatimuksista porausta käyttävän kaivannaisteollisuuden työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelun parantamiseksi. Jälkimmäisen direktiivin soveltamisala on lähinnä öljynporaus, jota Suomessa ei harjoiteta.

Keskeisiä työsuojelun vähimmäisdirektiivejä ovat myös neuvoston direktiivi 89/654/ETY työpaikoille asetettavista terveyttä ja turvallisuutta koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 1999/92/EY vähimmäisvaatimuksista räjähdyskelpoisten ilmaseosten aiheuttamalle vaaralle mahdollisesti alttiiksi joutuvien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelun parantamiseksi. Ensiksi mainittu direktiivi on pantu täytäntöön pääosin valtioneuvoston asetuksella työpaikkojen turvallisuus- ja terveysturvallisuudesta (577/2003). Valtioneuvoston asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty rakennustyö ja kaivannais- ja avolouhustoiminta, joista säädetään erikseen. Viimeksi mainittua direktiiviä sovelletaan avo- ja kaivoslouhintatoimintaan vain, kun vaara aiheutuu kaivoksessa tai avolouhoksessa olevien palavien nesteiden tai kaasujen aiheuttamasta räjähdysvaarallisesta tilasta.

2.2.2 Lainsäädäntö eräissä maissa

Ruotsi

Ruotsissa yleinen työturvallisuutta koskeva laki on työympäristölaki (Arbetsmiljölagen 1977:1160). Se on luonteeltaan puitelaki, jossa on yleisen tason säännökset työympäristöstä ja työturvallisuudesta. Työympäristölain perusteella on annettu työympäristöasetus (Arbetsmiljöverordning 1977:1166). Asetuksen perusteella Työympäristövirasto (Arbetsmiljöverket) on antanut räjäytys- ja louhintatyötä koskevat ohjeet (Sprängarbete, Arbetsmiljöverkets föreskrifter om sprängarbete samt allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna AFS 2007:1). Niissä on annettu ohjeet muun muassa räjäytysuunnitelman tekemisestä, työnjohdosta, räjähteiden käsittelystä työmaalla ja erilaisista työmenetelmistä. Räjäytys- ja louhintatyötä ja niissä käytettäviä aineita koskevat myös eräät muut säädökset. Laki palovaarallisista ja räjähdysalttiista tuotteista (Lag om brandfarliga och explosiva varor 2010:1011) koskee esimerkiksi tuotteiden valmistusta, käsittelyä ja maahantuontia. Sen tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja rajoittaa on-

HE 134/2015 vp

nettomuuksia, joita kyseiset tuotteet saattavat aiheuttaa. Lain nojalla on annettu tarkempia säännöksiä sisältävä asetus (Förordning om brandfarliga och explosiva varor 2010:1075).

Räjähdysaineiden käsittely on Ruotsissa luvanvaraista toimintaa. Luvista ja niiden hakemisesta säädetään edellä mainitussa asetuksessa. Lupaviranomaisena toimii joko Myndigheten för samhällskydd och beredskap (MSB) tai kunta, jonka alueella toimintaa harjoitetaan. Räjähdysaineita käsiteltäessä luvan saamisen edellytyksenä on toiminnalle nimetty vastuuhenkilö. Lupaviranomainen arvioi vastuuhenkilön pätevyyden tapauskohtaisesti hakijan koulutuksen ja aikaisemman kokemuksen perusteella. Lupaviranomaisen tulee ottaa kantaa myös siihen, onko hakija henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva vastuuhenkilöksi. Lisäksi toiminnan luonteella ja laajuudella on arvioinnissa merkitystä, lupa-arvioinnissa vaikuttavat esimerkiksi yrityksen koko ja onko kyseessä tuotteiden valmistaminen vai käsittely.

Ruotsissa panostajien koulutus on jaettu kahteen koulutuslinjaan: kallioräjäyttäjiin (bergsprängare) ja poraajiin (borrare). Kallioräjäyttäjän opintoja voi suorittaa kahdessa ammattikoululukiossa. Teoriaa ja käytäntöä opiskellaan vuorotellen. Opintojen lisäksi tarvitaan vuoden käytännön harjoittelu, jonka jälkeen voi saada lupakirjan (sprängkort). Kallioräjäyttäjän lupakirjan voi saada myös suorittamalla kurssin ja hankkimalla vähintään vuoden työkokemuksen. Poraajan lupakirjan saaminen alkaa tyypillisesti siitä, että henkilö menee töihin näihin tehtäviin. Toinen vaihtoehto on osallistua kurssille, jonka perusteella on mahdollista saada lupakirja. Kurssit voivat keskittyä joko maan päällä tai maan alla tapahtuvaan työskentelyyn. Auktorisoiduissa louhintayrityksissä lupakirja on edellytys työskentelylle. Lupakirja on voimassa kymmenen vuotta, jonka jälkeen tulee suorittaa uusintakurssi.

Edellä mainittujen poraajan ja kallioräjäyttäjän koulutusten lisäksi alalla on korkeakoulutusta, jossa voi opiskella insinöörin tai teknikon tutkinnon. Tutkinnossa opiskellaan muun muassa tunnelilouhintaa, vaarallisten aineiden kuljettamista ja maakerrosten louhintaa.

Lisäksi asutulla alueella työskentelevällä räjäytystyön johtajalla on oma pätevyytensä. Pätevyyden saamiseksi edellytetään tiettyjä kursseja, joissa käsitellään työn johtamista ja työskentelyä maan alla tai maan päällä. Pätevyyskirja on voimassa kymmenen vuotta.

Ruotsissa vaarallisten aineiden kuljettamista varten vaaditaan ADR-lupa (European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road). Lupia on kahdenlaisia riippuen siitä, kuinka paljon ja millaisessa tarkoituksessa aineita kuljetetaan.

Norja

Norjassa yleinen alaan liittyvä laki on palo- ja räjähdysturvallisuuslaki (2002-06-14 nr 20: Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver, brann- og eksplosjonsvernloven). Sen tarkoituksena on suojella väestöä palovaarallisten ja räjähdysalttiiden aineiden aiheuttamilta vahingoilta. Lain perusteella on annettu räjähteiden käyttöä koskeva määräys, jossa säännellään tarkemmin muun muassa räjähteitä käsittelevien henkilöiden koulutuksesta ja työkokemuksesta (FOR 2002-06-26 nr 922: Forskrift om håndtering av eksplosjonfarlig stoff). Edellä mainitussa määräyksessä on säädelty yleisesti myös muun muassa räjähdysaineiden käyttöä sekä kallioräjäyttämisen (bergsprengning) edellytyksiä. Kallioräjähdystoiminnan edellytyksenä on, että toiminnanharjoittajalla on tarpeellinen määrä sertifioituja esimiehiä (bergsprengningsledere) ja kallioräjäyttäjiä (bergsprengere). Erikseen ovat säännökset koskien teknistä räjäyttämistä, kivien halkomista ja kunnialaukausten ampumista. Pätevyyskirja voidaan myöntää kokeen suorittaneelle henkilölle, kun tietyt vaihtoehtoiset edellytykset täyttyvät. Edellytyksenä on tutkinnon suorittaminen tunturi- ja vuorialalla tai insinööritutkinto relevantilla alalla yhdistettynä vuoden työkokemukseen. Li-

HE 134/2015 vp

säksi pätevyyskirjan voi saada tietyillä opinnoilla ja kahden vuoden työkokemuksella. Henkilöt, joilla on paljon työkokemusta, mutta joilta puuttuu tutkinto, voivat hakea lupaa osallistua tutkintoon.

Räjätystyön johtaja on oma pätevyytensä. Pätevyyskirja voidaan myöntää henkilölle, joka on suorittanut pätevöittävän kurssin ja kokeen. Lisäksi vaaditaan kahden vuoden työkokemusta tai alaan liittyvän insinöörintutkinnon lisäksi vuoden työkokemusta.

Norjassa turvallisuudesta vastaavana viranomaisen toimii Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Se käsittelee muun muassa räjähdys- ja palovaarallisiin aineisiin ja niiden kuljettamiseen liittyvät luvat. Eräissä tapauksissa lupaa tulee hakea poliisilta.

Tanska

Tanskassa räjähdysaineiden käyttöä, valmistusta, markkinointia ja säilytystä koskevat säännökset ovat räjähdysainelaissa (Bekendtgørelse om eksplosivstoffer BEK nr 362 af 15/05/2008). Kyseisen lain mukaan räjäytystehtäviä saa suorittaa vain henkilö, jolla on siihen riittävä ammattitaito. Lupa räjähdysaineiden käyttöön voidaan myöntää henkilölle, joka on suorittanut Tanskan oikeusministeriön hyväksymän räjähdysaineiden peruskurssin tai muuten voi osoittaa hallitsevansa vastaavan ammattitaidon. Lisäksi henkilön tulee olla 18 vuotta täyttänyt eikä tiedossa saa olla seikkoja, joiden johdosta luvan myöntäminen olisi arveluttavaa. Räjähdysaineiden hankkimiseen ja käyttöön tarvitaan poliisipäällikön lupa.

Saksa

Saksassa alaan liittyvää lainsäädäntöä ovat muun muassa räjähdysainelaki (Gesetz über explosionsgefährliche Stoffe), kaivoslaki, asetus vaarallisten aineiden kuljettamisesta ja teollisuuden turvallisuuslaki. Keskeisin lupakirjan myöntämisen kannalta on räjähdysainelaki. Sen mukaan räjäytys- ja louhintatöitä tekevä yritys tarvitsee toiminnan harjoittamiseen luvan. Samoin räjäytystyötä tekevä henkilö tarvitsee lupakirjan. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että henkilöä voidaan pitää luotettavana eli hakijalla ei saa olla rikollista taustaa. Henkilön tulee olla tehtäviin fyysisesti ja psyykkisesti sopiva ja iältään vähintään 21 vuotta. Hakijalta vaaditaan myös tiettyä koulutusta.

Koulutusta on erilaista riippuen siitä, mille alalle työntekijä haluaa suuntautua ja onko kyseessä perus- vai erityistason koulutus. Peruskursseja järjestetään muun muassa räjähteiden kuljettamisesta (ADR), maanpäällisistä räjäytyksistä, maanalaisista/tunneliräjäytyksistä ja räjähteiden valmistuksesta. Erityiskursseja järjestetään muun muassa jään räjäytyksestä, kuumien aineiden räjäytyksestä ja vedenalaisista räjäytyksistä. Pyroteknisten tuotteiden käyttäjille on omat kurssinsa. Saksassa koulutusta järjestävät pääasiassa yksityiset toimijat. Toimijat tarvitsevat viranomaisluvan kurssien järjestämiseen. Kursseja koskevat tietyt minimituntimäärät ja opetussuunnitelma. Kaikkiin kursseihin kuuluu kirjallinen ja suullinen koe sekä useissa tapauksissa käytännön testi. Kuulustelut järjestetään yhteistyössä kurssin järjestäjän ja valtion viranomaisen kanssa. Yleensä kursseille pääseminen edellyttää, että henkilö on toiminut avustavissa räjäytys- ja louhintatöissä ennen kursseille hakeutumista, esimerkiksi voidaan vaatia osallistumista 50 räjäytykseen tai pyroteknisillä kursseilla osallistumista 26 iletulitukseen. Jatkokursseille osallistuminen edellyttää yleensä lisäharjoittelua. Lupa on voimassa viisi vuotta. Ennen luvan päättymistä henkilön on osallistuva kertauskurssille. Kursseja voivat järjestää ainoastaan siihen luvan saaneet toimijat.

2.3 Nykytilan arviointi

Voimassaolevan lainsäädännön mukaan panostajan pätevyyskirja on voimassa kymmenen vuotta. Ammatissa, jossa on korkeat työn tekemisen turvallisuutta koskevat vaatimukset, voidaan aikaa pitää melko pitkänä. Toisaalta panostajan ammatissa korostuu pätevytyminen työhön tekemisen kautta. Koulutus antaa vain peruslähtökohdat ammattitaidon kehittymiselle. Pätevyyskirjan voimassaolo päättyy henkilön täyttäessä 65 vuotta, mutta poikkeusluvalla pätevyyskirjalle voidaan myöntää jatkoaikaa. Asetettua ikärajaa ei voida pitää erityisen korkeana.

Yleisesti suomalainen pätevyyskirjojen luokittelu eroaa monien muiden maiden luokittelusta siinä, että Suomessa yhdellä pätevyyskirjalla saa tehdä töitä maanpäällisissä ja maanalaisissa töissä. Työt eroavat kuitenkin tietyiltä osin olennaisesti toisistaan.

Pätevyyskirjojen nykyistä jakoa räjäyttäjän, panostajan ja ylipanostajan pätevyyskirjoihin ei voida enää pitää täysin ajanmukaisena. Nykyisessä panostajia koskevassa luokittelussa ei ole pätevyyskirjaluokkaa henkilöille, jotka toimivat työmailla suunnittelu- ja johtotehtävissä. Monissa muissa maissa kyseinen pätevyys on erikseen määritelty. Räjäytys- ja louhintatyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 8 §:n mukaan räjäytystyötä valvoo työpaikalla räjäytystyön johtaja. Silloin kun räjäytystöitä suoritetaan asutulla alueella muualla kuin kaivoksessa, tulee räjäytystyön johtajalla olla ylipanostajan pätevyyskirja. Muussa räjäytystyössä räjäytystyön johtajalla tulee olla panostajan pätevyyskirja. Lisäksi heitä koskevat tietyt työkokemusvaatimukset. Nykyinen lainsäädäntö ei siten edellytä, että johtotehtävissä toimivilla henkilöillä olisi erityistä koulutusta johtotehtävään. Erillisen koulutuksen voidaan arvioida lisäävän henkilöiden osaamista ja siten edesauttaa turvallisuutta työmailla.

Räjäyttäjiä koskevan jaottelun osalta erityisryhmäksi ovat nousseet E-luokan tehosteräjäyttäjät. Tehosteräjäyttäjien työ eroaa olennaisella tavalla muiden räjäytystyötä tekevien henkilöiden työstä. Toisin kuin muut panostajan pätevyyskirjan haltijat, tehosteräjäyttäjät työskentelevät teatteriesityksissä, elokuvaproduktioissa ja muissa vastaavissa tilaisuuksissa, joissa räjähteiden avulla on tarkoitus saada aikaan erikoistehosteita. Tämän ryhmän osalta esimerkiksi nykyistä koulutusjärjestelmää ei voida pitää täysin toimivana, vaan heidät tulisi huomioida nykyistä paremmin omana erityisryhmänä.

Panostajalaissa panostajan pätevyyskirjan saamiseksi on säädetty vähintään 20 vuoden ikäraja. Tämä on poikkeus yleisiin ikärajavaatimuksiin. Ikärajaa voidaan kuitenkin perustella työn yleisvaarallisella luonteella ja on jatkossakin tarpeen.

Työkokemuksen osalta pätevyyskirjan myöntävä viranomainen arvioi lainsäädännössä asetetun työkokemuksen riittävyden. Käytännössä tämä arviointi suoritetaan hakijan toimittamien työtodistusten perusteella. Nykyiset säännökset eivät sisällä määräyksiä siitä, millainen työ kerryttää pätevyyskirjan edellytyksenä olevaa työkokemusta. Louhintatyömailla tehtävä työ voi olla myös muuta kuin suoranaista räjähteiden kanssa tehtävää työtä. Tällaista työtä voivat olla esimerkiksi erilaiset avustavat työt ja kiviainesten siirto. Nykyisissä säännöksissä ei määritellä tarkasti työkokemuksen laadulle asetettavia vaatimuksia. Tämän vuoksi on tarpeen määritellä minkälainen työ kerryttää pätevyyskirjan saamiseksi vaadittavaa työkokemusta.

Nykyisten säännösten mukaan panostajan pätevyyskirjan haltijan terveydentilaa arvioidaan lähinnä pätevyyskirjaa uusittaessa. Tällä hetkellä pätevyyskirjan myöntävä viranomainen ei lähikohtaisesti saa pätevyyskirjan voimassaoloaikana tietoja pätevyyskirjan haltijan terveydentilassa tapahtuneista muutoksista, joilla on merkitystä panostajan sopivuuteen. Kun nykyisessä panostajalaissa ei ole tiedon luovuttamiseen oikeuttavaa pykälää, työterveyshuollosta eikä muualtakaan terveydenhuollon potilasrekistereistä voida antaa tietoja henkilön terveydentilas-

ta, jollei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, anna siihen suostumustaan. Lääkäreillä tulisi olla mahdollisuus ilmoittaa pätevyyskirjat myöntävälle viranomaiselle sellaisista henkilön terveydentilassa tapahtuneista oleellisista muutoksista, jotka voivat vaikuttaa henkilön sopivuuteen toimia panostajan tehtävissä.

Vuoden 2014 loppuun asti henkilön sopivuutta toimia panostajana arvioitiin lähinnä poliisin antaman lausunnon perusteella. Käytännössä pätevyyskirjan myöntävä viranomainen toimitti poliisille listan pätevyyskirjaa hakevista henkilöistä. Tämän jälkeen poliisi antoi lausunnon niistä henkilöistä, joiden taustassa ilmeni viitteitä panostajille sopimattomaan toimintaan. Käytäntö perustuu poliisilain säännöksiin. Vuoden 2015 alusta panostajan pätevyyskirjaa hakevilta on edellytetty suppeamuotoista turvallisuusselvitystä.

Panostajalaisissa on varsin yleisluonteinen säännös tilanteista, joissa panostajan pätevyyskirja voidaan peruuttaa. Lain mukaan pätevyyskirja voidaan peruuttaa, jos pätevyyskirjan edellytykset eivät enää täyty. Pätevyyskirjan peruuttaminen liittyy usein tilanteisiin, joissa henkilö rikkoo työturvallisuusmääräyksiä ja näin aiheuttaa vaaraa muiden ihmisten hengelle ja terveydelle. Peruuttamisen edellytykset voivat liittyä myös henkilön terveyteen tai sopivuuteen. Henkilön elämänhallinnassa saattaa olla tilanteita, jotka vaikuttavat hänen kykyynsä toimia panostajana ja tehdä panostajan työtä turvallisesti. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta elinkeinoluvan peruuttamismahdollisuus tulisi sitoa vakaviin ja olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset eivät ole johtaneet puutteiden korjaamiseen. Tällä hetkellä panostajan pätevyyskirjaa ei voida peruuttaa väliaikaisesti. Väliaikaisella peruuttamisella voitaisiin pätevyyskirjan voimassaoloon puuttua tarvittaessa nopeasti. Eräiden muiden lupien väliaikaisesta peruuttamisesta on säädetty esimerkiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 29 §:ssä, ampuma-asetlain (1/1998) 9 §:ssä, taksinkuljettajan ammatipätevyydestä annetun lain (695/2009) 19 §:ssä ja ajokorttilain (386/2011) 70 §:ssä.

Nykyisin panostajan pätevyyskirjan uusiminen saatetaan vireille ilmoittautumalla kertauskursseille. Näin ollen tieto vireille saattamisesta ei tule suoraan viranomaisille, vaan tiedon kulkeminen on kertauskurssin järjestäjän edelleen ilmoittamisen varassa. Järjestelyä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Panostajalainsäädännön koulutusta koskevista säännöksissä todetaan, että koulutuksen sisällyksen vahvistaa ministeriö. Käytännössä nykyisen panostajakoulutuksen sisältö on muodostunut sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistion STM 2000:22, Panostajien koulutusjärjestelmän ja vaatimusten ajanmukaisuutta selvittäneen työryhmän muistio, niin sanottu PAKO-muistio, perusteella. Se sisältää panostajakurssien malliohjelmat. Tuntimäärät panostajien ja ylipanostajien osalta on määritelty sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa. Panostajien koulutus ja siihen liittyvä kuulustelu eivät ole osa yleistä tutkinto- ja koulutusjärjestelmää eivätkä ne siten ole opetus- ja kulttuuriministeriön ja opetushallituksen alaisuudessa. Panostajan koulutuksella on liittymäkohtia yleiseen tutkintojärjestelmään ja osana maanrakennusalan ammattitutkintoa on mahdollista suorittaa panostajan ammattitutkinto, joka on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukainen näyttötutkinto. Näyttötutkintoon liittyy muun muassa ammattitutkinnon perusteiden vahvistaminen, ammattitutkintotoimikunta, sopimukset tutkintojen vastaanottajien kanssa ja mahdollinen valmistava kurssi. Nykyisin ammattitutkinnossa ei edellytetä työkokemusta, kun taas panostajan pätevyyskirjan myöntämisessä sitä on pidetty olennaisena vaatimuksena. Muun muassa tämän vuoksi siirtyminen kokonaan ammattitutkintojärjestelmään on ongelmallista.

Nykymuotoisessa kurssijärjestelmässä on havaittu tiettyjä ajantasaistamistarpeita. Lainvalmistelun yhteydessä on tarpeellista panostajakoulutuslautakunnan toimesta selvittää edellä maini-

tun koulutusjärjestelmää koskevan PAKO-muistion ajantasaisuus ja tehdä tarvittavat päivitykset koulutuksen sisältöön. Koulutuksen laadun varmistamisen osalta nykyinen lainsäädäntö ei ole kaikilta osin kattavaa. Nykyisessä lainsäädännössä ei ole säännöksiä koulutuksen ohjauksesta ja valvonnasta. Osaltaan kysymys on opiskelijoiden oikeudesta laadukkaaseen opetukseen. Tämän vuoksi säännökset tulisi olla kattavampia.

Voimassa olevissa säännöksissä ei ole määritelty panostajan tutkintokokeen kuulustelijan oikeuksia ja velvollisuuksia. Nykyisen panostajalaissa tai sen esitöissä ei ole täsmennetty, onko kuulustelijan tehtävissä kyse perustuslain 124 §:n tarkoittamasta julkisen hallintotehtävän antamisesta yksityisen hoidettavaksi. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla. Nykyisessä laissa ei ole säännöksiä koskien tutkintokokeeseen osallistujan oikeuksia, esimerkiksi sitä, voiko henkilö hakea muutosta päätökseen, jolla suoritus on hylätty.

Nykyisen panostajalainsäädännön mukaan pätevyyskirjan saamiseksi vaadittava koulutus voidaan saada panostajakoulutuksen lisäksi osana diplomi-insinöörin, insinöörin, teknikon tai muuta vastaavaa teknistä tutkintoa, jos opintoihin on sisällynyt riittävät tiedot. Eri oppilaitoksissa annettava koulutus ja niistä saatavat opintopisteet eroavat toisistaan. Nykyisellään ilmaisu riittävistä tiedoista aiheuttaa epäselvyyttä siitä, millaiset tiedot vastaavat panostajakoulutusta.

Panostajakoulutuslautakunnan valtuuksia ja vastuita ei ole määritelty nykyisissä säännöksissä. Panostajakurssin johtajan tulee ilmoittaa panostajakoulutuslautakunnalle kurssiohjelma ja kurssin kouluttajat. Nykyisten säännösten mukaan lautakunnan rooli on olla asiantuntijaelin ja ottaa vastaan mainittuja ilmoituksia. Nykyisestä laista ei selviä esimerkiksi se, mitkä ovat lautakunnan tosiasialliset keinot puuttua kurssien järjestämiseen tai sisältöön. Lautakunnalla ei ole toimivaltaa esimerkiksi vaatia muutoksia kurssin sisältöön tai estää kurssiin järjestämistä, jos todettaisiin, että kurssiin ohjelma ei ole asianmukainen eikä anna riittävää koulutusta panostajan työhön. Käytännössä lautakunta voi ilmoittaa käsityksensä kurssin järjestäjälle ja lupaviranomaiselle. Lautakunnan tehtävistä ja toimivaltuuksista tulisi säätää nykyistä tarkemmin.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen keskeisimpänä tavoitteena on uudistaa panostajalainsäädäntö ajanmukaiseksi, perustuslain vaatimukset täyttäväksi kokonaisuudeksi, joka yhdistää työturvallisuuden ja yleisen turvallisuuden näkökohdat. Monilta osin viranomaisilla on ollut toimivat käytännöt, joita ei kuitenkaan kaikilta osin ole ollut kirjattuna lainsäädäntöön. Keskeisimmät ehdotukset koskevat pätevyyskirjan myöntämistä, peruuttamista ja uudistamista. Koulutusta koskevat säännökset uudistettaisiin osittain. Panostajan pätevyyskirjaluokkia ehdotetaan uudistettavan. Esityksessä olisi säännökset koskien pätevyyskirjojen rekisteriä, tietojen luovuttamista rekisteristä, pätevyyskirjan hakemismenettelyä, ilmoitusmenettelyitä ja muutoksenhakua. Esitys sisältää myös uusia määritelmiä ja tiettyjen termien selkiyttämisiä.

Pätevyyskirjojen myöntämisen edellytykset (ikä, koulutus, työkokemus, terveydellinen sopivuus ja muu sopivuus) määriteltäisiin tarkemmin. Erityisesti henkilön muuta sopivuutta koskevia säännöksiä tarkennettaisiin. Esityksessä säädettäisiin siitä, että henkilön tietynlainen rikollinen tausta tai muu omaan tai toisen henkilön turvallisuuteen kohdistuva käyttäytyminen

estäisi pätevyyskirjan myöntämisen. Käyttäytyminen voisi koskea työssä ilmenevää käyttäytymistä tai se voisi tulla esiin henkilön henkilökohtaisessa elämässä. Henkilön sopivuuden ja muiden pätevyyskirjan myöntämisedellytysten täyttymistä arvioitaisiin esimerkiksi turvallisuusselvityslain mukaisen suppean turvallisuus selvityksen, tarvittaessa poliisilain mukaisen poliisin lausunnon ja työsuojeluviranomaisen valvontatoiminnan yhteydessä saamien tietojen perusteella.

Pätevyyskirja myönnettäisiin viideksi vuodeksi. Nykyistä tiheämpää pätevyyskirjojen uusimisväliä voidaan perustella turvallisuusnäkökohdilla. Jatkossa panostajat kävisivät kertauskurssin viiden vuoden välein ja saisivat siten nykyistä paremmin tietoa lainsäädännössä tapahtuneista muutoksista. Myös työkokemuksen hankkimisajankohtaa tarkasteltaisiin ja ainakin osa työkokemuksesta tulisi olla hiljattain hankittua. Näin panostajan työtä tekisivät hyvän ja ajantasaisen ammattitaidon omaavat henkilöt. Myös monet muut rakennustyössä edellytettävät kortit (esimerkiksi työturvallisuuskortti) ovat voimassa viisi vuotta. Hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa asiaa valmistelleessa työryhmässä Suomen Yrittäjien edustaja on pitänyt sopivampana uusimisvälinä nykyistä kymmentä vuotta tai esimerkiksi seitsemää vuotta. Suomen Yrittäjien edustajan näkemyksen mukaan viiden vuoden välein tehtävällä pätevyyskirjojen uusimisella ei saavutettaisi tavoiteltuja etuja. Tihennetty uusimisväli toisi kohtuuttomasti lisää kustannuksia etenkin alan pienemmille yrityksille ja heikentäisi suomalaisten yritysten kilpailukykyä.

Pätevyyskirjan peruuttamista koskevia säännöksiä tarkennettaisiin nykyisestä. Peruuttaminen voitaisiin tehdä määräajaksi tai toistaiseksi. Peruuttamisen sijasta voitaisiin pätevyyskirjan haltijalle antaa huomautus. Pätevyyskirja voitaisiin peruuttaa myös väliaikaisesti lyhyeksi määräajaksi. Väliaikainen peruuttaminen tulisi käytännössä sovellettavaksi tilanteessa, jossa vaadittaisiin viranomaisilta nopeaa reagointia. Tällainen tilanne voisi konkretisoitua esimerkiksi silloin, kun räjäytystyömaalla tapahtuneen onnettomuuden jälkeen olisi henkilön pätevyyskirja tarpeen peruuttaa muiden henkilöiden turvallisuuden varmistamiseksi.

Valmisteluvaiheessa keskeisenä tavoitteena on ollut myös selvittää koulutuksen ajantasaisuus. Esityksen valmisteluvaiheessa on selvitetty laajasti mahdollisuutta siirtää panostajien koulutuksen osalta ammattitutkintojärjestelmään. Panostajille ja ylipanostajille olisi olemassa maanrakennusalan tutkinnossa kohtuullisen valmiit kokonaisuudet. Sen sijaan räjäyttäjille ei ole olemassa valmiita koulutuskokonaisuuksia. Yhtenä keskeisenä ongelmana siirtymiselle osaksi ammattitutkintojärjestelmää on se, ettei nykyisessä ammattitutkintojärjestelmässä tutkintoon osallistuvilta voida edellyttää työkokemusta, kun taas nykyisessä panostajien ammattitaidon hankkimisessa keskeisimpiä tekijöitä on nimenomaan työkokemuksen kautta tapahtuva pätevytyminen. Koulutus antaa pohjan työskentelylle, mutta vasta työkokemuksen kautta henkilö saa ammatissa tarvittavan osaamisen. Ammattitutkinto soveltuisi sen vuoksi huonosti alalututkinnoksi. Tärkeänä on nähty myös se, että jatkossakin työsuojeluviranomainen on taho, joka arvioi ja valvoo koulutusta. Työsuojeluviranomaisten vahvuudeksi on nähty nimenomaan työturvallisuuden tuntemus ja sen huomioiminen koulutuksessa. Selvityksen jälkeen on toimivammaksi vaihtoehdoksi todettu nykyisen koulutusjärjestelmän kehittäminen ja työsuojeluviranomaisten mahdollisuus nykyistä selkeämmin ohjata koulutusta. Jatkossa koulutus muodostuisi nykyisenkaltaisesta kurssista ja kuulustelusta.

Panostajien pätevyyskirjaluokittelu uudistettaisiin osittain. Panostajan ja ylipanostajan pätevyyskirjat säilyisivät nykyisellään, mutta panostaja olisi jatkossa nimikkeeltään vanhempi panostaja. Nykyiset räjäyttäjäloukat eivät ole perustuneet lainsäädäntöön, vaan ne ovat muotoutuneet käytännössä. Nykyisestä räjäyttäjäloukka E:stä (tehosteräjäytykset ja laboratoriossa tehtävät räjäytystyöt) tehosteräjäytykset eriytettäisiin omaksi pätevyyskirjaluokakseen. Muut räjäyttäjät olisivat jatkossa nimikkeeltään nuorempia panostajia. Pätevyyskirjojen luokitteluun

tulisi kokonaan uusi räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyys. Uudella pätevyysluokalla korostettaisiin räjäytystyöltä vaadittavaa suunnitelmallisuutta ja töiden johtamista. Räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirjan hankkivilla henkilöillä olisi nykyistä paremmat valmiudet näihin tehtäviin.

Esityksessä määriteltäisiin tiettyjä tahoja koskevat ilmoitusoikeudet ja -velvollisuudet. Tiettyissä tilanteissa pätevyyskirjan haltijalla itsellään sekä poliisilla olisi ilmoitusvelvollisuus työsuojeluviranomaisille. Ilmoitusvelvollisuuden lisäksi työnantajilla ja terveydenhuollon ammattihenkilöillä olisi ilmoitusoikeus pätevyyskirjan voimassaoloon mahdollisesti vaikuttavista seikoista tilanteissa, joissa on tullut esiin, ettei henkilö enää välttämättä ole sopiva työskentelemään räjähteiden kanssa.

Esityksessä olisi pätevyyskirjarekisteriä ja sen tietojen luovuttamista koskevat säännökset. Työsuojeluviranomainen pitäisi pätevyyskirjan haltijoista rekisteriä, johon merkittäisiin tietyt yksilöidyt tiedot. Tietoja voitaisiin säilyttää viisi vuotta pätevyyskirjan voimassa olon päättymisestä. Tietoja voitaisiin luovuttaa kotimaisille, EU- ja ETA-valtioiden viranomaisille suoraan teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti viranomaistehtävien hoitoa varten. Muutoin tietojen luovuttamiseen sovellettaisiin henkilötietolakia ja lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Esitys sisältää säännökset muutoksenhausta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksen taloudelliset vaikutukset kohdistuisivat alan palveluita ja koulutusta tarjoaviin yrityksiin. Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston 2012 mukaan Suomessa työskentelee kaivos-toiminnassa ja louhinnassa runsaat 5500 henkilöä. Suurimmalta osalta heistä edellytetään pannonajan pätevyyskirjaa. Alan työnantajaliitto Infra ry:n tietojen mukaan sillä on jäsenyrityksiä vajaa 200. Tilastoista löytyvien tietojen perusteella noin 300 yritystä on ilmoittanut toimialakseen louhinnan ja noin 20 räjäytystyöt. Tämän lisäksi on pienimuotoisempaa tai muuhun alaan liittyvää elinkeinotoimintaa, esimerkiksi raivaustöitä tekevät maanviljelijät. Alalle on tyypillistä, että yritykset ovat suhteellisen pieniä, joten kustannusvaikutus kohdistuisi siten enimmäkseen pieniin ja keskisuiuriin yrityksiin.

Yrityksille aiheutuu kuluja pätevyyskirjan myöntämismaksuista, uusimisen edellytyksenä olevan kertauskurssin maksuista sekä henkilön poissaolosta työstä. Lisäkustannuksia yritykselle aiheutuisi siitä, että ehdotuksen mukaan pätevyyskirja tulisi jatkossa uusia nykyisen kymmenen vuoden sijasta viiden vuoden välein. Valtioneuvoston asetuksen aluehallintovirastojen maksuista vuosina 2014 ja 2015 (1092/2013) mukaan pätevyyskirja maksaa tällä hetkellä 230 euroa. Vuosittain pätevyyskirjoja on myönnetty noin 550 kappaletta.

Koulutuksen maksaa yleensä pätevyyskirjan haltijan työnantaja. Kertauskurssi kestää yhden päivän. Kustannusvaikutus olisi sikäli jatkuvaa, että pätevyyskirja tulisi jatkossa uusia aina viiden vuoden välein. Työntekijät saavat koulutusta räjähteiden käyttöön myös tavarantoimittajilta, mikä ei ole työnantajille maksullista. Tavarantoimittajilta saatavalla koulutuksella ei kuitenkaan voida kattaa kaikkea koulutustarvetta. Kurssimaksujen lisäksi yrityksille aiheutuisi tulonmenetyksiä, koska työntekijät eivät olisi ansiotyössä koulutuspäivänä. Arvioiden mukaan kustannusvaikutus olisi 1 000–1 500 euroa/päivä/työntekijä. Aiempaa tiheämpää koulutustautumisvelvoitetta ei voi arvioida pelkästään kustannuseränä, vaan se myös lisäisi työntekijöiden osaamista ja ammattitaitoa. Tällä voitaisiin osaltaan vähentää onnettomuusriskiä. Sattuneista onnettomuuksista on aiheutunut taloudellisia tappioita työmaiden keskeytysten ja vahingonkorvausten muodossa.

Kustannuksia aiheutuu osaltaan pätevyyskirjojen hakuvaiheessa vaadittavien lääkärintuotojen hankkimisesta. Kustannuksia aiheuttavat tuotojen hankkimiseen käytetty aika ja itse tuotokustannukset. Yrittäjät vastaavat näistä kustannuksista itse. Työsuhteessa olevien henkilöiden lääkärintuotokustannuksista vastaavat usein työnantajat.

Pätevyyskirjojen tihentyvällä uusimisvälimellä olisi myönteisiä taloudellisia vaikutuksia panostajakurssien järjestäjille. Tällä hetkellä koulutusta tarjoavia tahoja on noin kymmenen. Osa järjestäjistä on oppilaitoksia, osa yksityisiä yrityksiä.

Pätevyyskirjan uusiminen aiempaa tiheämmin voi vähentää uusien yritysten alalle tuloa ja siten vaikuttaa heikentävästi kilpailuun. Vaadittavien lupaprosessien vuoksi osa yrityksistä ja niissä toimivista henkilöistä saattaisi jättää pätevyyskirjan hakematta. Pätevyyskirjojen uusimisvälin tihentämistä voidaan kuitenkin perustella työmaiden ja työn tekemisen turvallisuuden lisääntymisellä. Pätevyyskirjojen tihentämisen tarkoituksena on, että työtä tekisivät vain ne henkilöt, joilla on työn turvalliseen tekemiseen tarvittava ajantasainen ammattitaito.

Vaikutukset kohdistuisivat ennen kaikkea kotimaisiin yrityksiin. Alalla on jonkin verran ulkomaista työvoimaa, mutta työntekijät ovat tyypillisesti kotimaisten yritysten palkkaamia. Tiedot alan tehtävät ovat luonteeltaan erityistä osaamista vaativia, jolloin käytännössä ainoaksi vaihtoehdoksi kiiretilanteessa on jäänyt ulkomaisen työvoiman hankkiminen. Yritysvaikutukset johtuisivat kotimaisesta sääntelystä. Ehdotetut muutokset kohdistuisivat pääsääntöisesti yritysten itsensä tekemiin toimiin.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Nykyisin pätevyyskirjat myöntää keskitetysti Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue. Vaikutuksia työsuojeluviranomaisille aiheutuisi ehdotettavan pätevyyskirjojen viiden vuoden välein tapahtuvan uusimisen vuoksi. Vaikutukset kohdistuisivat pätevyyskirjat myöntävään työsuojeluviranomaiseen eli Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueeseen. Esityksellä olisi kyseisen viranomaisen työmäärää lisäävä vaikutus. Pätevyyskirjojen uusimisvälin tihentäminen kymmenestä vuodesta viiteen vuoteen toisi käsittelyyn enemmän hakemuksia. On arvioitavissa, että osa pätevyyskirjan hakijoista jättäisi hakemuksen tekemättä, koska tihennetty uusimisväli maksaisi heille nykyistä enemmän. Nämä hakemuksen tekemättä jättävät henkilöt olisivat niitä, jotka eivät ammattitoiminnassa välttämättä tarvitse pätevyyskirjaa. Heitä ovat esimerkiksi henkilöt, jotka ovat saaneet koulutuksensa asevelvollisuusaikana ja sen perusteella hakevat pätevyyskirjaa, mutta hakeutuvat työelämässä muille aloille. Myös henkilöt, jotka eivät tee päätyökseen panostajan töitä, saattaisivat jättää pätevyyskirjan uusimatta. Tällaisia olisivat esimerkiksi maanviljelijät, jotka eivät elinkeinotoiminnassaan tarvitse panostajan pätevyyskirjaa, ja päättäisivät jatkossa hankkia tarvittavat palvelut muilta henkilöiltä.

Suurin osa hakemuksista käsitellään rutiiniluonteisina. Esityksessä on pyritty tarkentamaan viranomaisten harkintavallan laajuutta, mikä vaikuttaisi hakemuksen käsittelyyn käytettävän ajan lyhentymisenä. Ajan myötä käytäntöjen ja tulkintalinjojen vakiintuessa hakemuksen käsittelyyn käytettävä aika lyhentyisi edelleen. Alkuvaiheessa harkintakriteerien käyttöönotto oletettavasti lisäisi työsuojeluviranomaisten myöntämisprosessiin kuluvaan aikaa. Alkuvaiheessa olisi odotettavissa lisääntymistä hakemusten määrässä myös sen vuoksi, että kaikki pätevyyskirjat olisi uudistettava viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Panostajakoulutuslautakunnalle tehtävä kurssi-ilmoitus tehtäisiin jatkossa Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle. Käytännössä ilmoituksia on vastaanottanut panostajakoulutuslautakunnan jäseninä olevat työsuojeluhallinnon virkamiehet, joten käytännön toiminta säilyisi

ennallaan eikä lisäisi viranomaisten työmäärää. Kurssi-ilmoitukseen tulisi liittää muun muassa tiedot kuulustelijasta ja kuulustelupäivämäärästä. Tarvittaessa viranomaisilla olisi mahdollisuus osoittaa joku toinen kuulustelija kyseiselle kurssille. Tällä hetkellä räjäyttäjäkursseja järjestetään vuosittain 25–30 kappaletta, panostajakursseja 15–20 kappaletta ja ylipanostajakursseja 5–10 kappaletta. Kertauskursseja järjestetään vuosittain 25–30 kappaletta. Lisäksi puolustusvoimat järjestää vuosittain räjäyttäjä- ja panostajakursseja 20–24 kappaletta ja kertauskursseja 3–5 kappaletta.

Ehdotuksessa on työsuojeluviranomaisille esitetty uusia tehtäviä myös pätevyyskirjan peruuttamisen, väliaikaisen peruuttamisen ja huomautuksen tekemisen muodossa. Näistä toimenpiteistä ei ole arvioitu aiheutuvan merkittäviä lisätoimia, koska ne tulisivat sovellettavaksi harvoin. Lisäksi pätevyyskirjan peruuttaminen on mahdollista jo nykyisin. Työsuojeluviranomaisella olisi ehdotuksen mukaan mahdollisuus itse osallistua tai pyytää joku muu taho osallistumaan koulutukseen sen ohjaustarkoituksessa. Tämä lisäisi jonkin verran työsuojeluviranomaisen tehtäviä.

Työsuojeluviranomaiset eli aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet valvoisivat ehdotettua lakia. Valvontatehtävä ei olisi uusi, koska jo nykyisin työsuojeluviranomaiset valvovat työsuojelusäännösten noudattamista työmailla. Lain valvonnasta ei aiheutuisi organisatorisia tai muitakaan vaikutuksia työsuojeluviranomaisille.

Poliisiviranomaisten toimintaan esitys vaikuttaisi siten, että jatkossa poliisilla olisi velvollisuus ilmoittaa työsuojeluviranomaisille tietoonsa tulleista seikoista, jotka voivat vaikuttaa pätevyyskirjan voimassaoloon. Käytännössä tästä ei aiheutuisi merkittävää lisätyötä. Vuoden 2015 alusta voimaan tulleen turvallisuuslainsäädännön ja samalla panostajalain 2 a §:n muutoksen mukaisesti poliisi antaa nykyisin panostajan pätevyyskirjaa hakevista suppeamuotoisen turvallisuuslainsäädännön. Lisäksi työsuojeluviranomaisella on jo nyt mahdollisuus pyytää lausuntoa pätevyyskirjan hakijasta.

5 Asian valmistelu

Sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työturvallisuussäännöksiä valmistelevassa neuvottelukunnassa keskusteltiin vuosina 2011–2012 tarpeesta säätää kokonaan uusi panostajalaki. Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosastolla laadittiin loppuvuodesta 2012 virkatyönä taustamuistio, johon oli koottu lain uudistamistarpeet. Siinä todettiin muun ohella, että on tarpeen asettaa kolmikantainen työryhmä valmistelemaan panostajalainsäädännön kokonaisuudistusta.

Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko asetti 17.6.2013 työryhmän valmistelemaan lainsäädännön uudistusta. Työryhmän määräaika oli 17.6.2014 ja sitä jatkettiin 28.2.2015 asti. Työryhmän tehtävänä oli laatia perusteltu esitys uudeksi panostajalaksi hallituksen esityksen muotoon. Työryhmässä on ollut sosiaali- ja terveysministeriön, sisäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, Elinkeinoelämän keskusliiton, Infra ry:n, Suomen Yrittäjien, Rakennusliitto ry:n, Ammattiliitto Pro:n sekä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen edustajat. Työryhmä kuuli kirjallisesti tai suullisesti työssään oikeusministeriötä, tietosuojavaltuutetun toimistoa, opetushallitusta, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesia, Pyrotekniset ry:tä, poliisia, suojelupoliisia ja panostajakoulutuksen asiantuntijaa. Työryhmä kokoontui kaikkiaan 26 kertaa.

Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi ehdotuksista lausunnot oikeusministeriöltä, sisäministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, puolustusministeriöltä, opetushallitukselta, poliisihallitukselta, suojelupoliisilta, Sisä-Suomen poliisilaitokselta, tietosuojaavaltuutetun toimistolta, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesilta, Työterveyslaitokselta, aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueilta, Elinkeinoelämän keskusliitolta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:ltä, Akavalta, Suomen Yrittäjiltä, Infra ry:ltä, Rakennusliitto ry:ltä, Ammattiliitto Pro:lta, Suomen lääkäriliitolta, Pyrotekniset ry:ltä, Vuoriteknikot ry:ltä, Koneyrittäjiltä, Aalto-yliopistolta, Saimaan ammattikorkeakoululta, Hämeen ammattikorkeakoululta, Amiedulta, Jalasjärven aikuiskoulutuskeskukselta, Pohjois-Karjalan aikuiskoulutuskeskukselta, panostajakoulutuslautakunnalta sekä sosiaali- ja terveysministeriön nimeämiltä panostajatutkintojen kuulustelijoilta.

Sosiaali- ja terveysministeriöön toimitettiin 29 lausuntoa. Lausuntopyyntöissä oli pyydetty lausumaan erityisesti pätevyyskirjan voimassaoloajasta, räjäytystyön vastuuhenkilön pätevydestä ja pätevyiden jakamisesta työskentelyolosuhteiden mukaan. Lausunnoissa oli kiinnitetty huomiota erityisesti näihin kysymyksiin. Lausunnoissa pidettiin hyvänä, että panostajalainsäädäntöä uudistetaan ja muun muassa siihen liittyvää koulutusjärjestelmää arvioidaan ja kehitetään. Lausunnoissa on todettu uudistamisen olevan tarpeen myös yleisen turvallisuuden näkökulmasta.

Suurimmassa osassa lausuntoja puollettiin pätevyyskirjan voimassaoloajan lyhentämistä kymmenestä vuodesta viiteen vuoteen. Toisaalta lyhentäminen nähtiin tarpeettomana eikä sillä arveltu saavutettavan esitettyjä hyötyjä. Lyhentämisen todettiin häiritsevän erityisesti pienyrityksissä varsinaisen työn tekemistä. Lausunnoissa on myös todettu, että voimassaoloajan pituutta tärkeämpää olisi tiedonkulun varmistaminen viranomaisten välillä ja mahdollisuus tarvittaessa peruuttaa pätevyyskirja, jos siihen on perusteltu syy. Pätevyyskirjan voimassaoloaika oli myös kytketty räjäytystyön suorittamisen turvallisuuteen ja siihen, että pätevyyskirjan voimassaoloajan lyhentäminen ei ole välttämättä tarpeen, jos muutoin voidaan varmistua henkilöiden ammattitaidon ylläpitämisestä koko pätevyyskirjan voimassaoloajan. Muutoksen on myös nähty lisäävän viranomaisten rutiiniluonteisten tehtävien määrää.

Uutta räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyttä on pidetty hyvänä turvallisuutta lisäävänä asiana. Uusi pätevyyskirjaluokka ja siihen liittyvä kouluttaminen on nähty lisäävän työmaiden suunnitelmallisuutta. Toisaalta joissain lausunnoissa uutta pätevyyskirjaluokkaa ei ole pidetty tarpeellisena. Osassa lausunnoista on todettu, että jos henkilö hakee räjäytystyön johtajan pätevyyskirjaa insinööri- tai vastaavan koulutuksen perusteella, ei henkilöllä tulisi olla oikeutta käyttää ja käsitellä räjähteitä, koska hänellä ei ole välttämättä osaamista tähän. On myös esitetty, että edellä mainittujen henkilöiden tulisi hankkia perusosaaminen räjähteiden käsittelystä esimerkiksi suorittamalla räjäyttäjän kurssi.

Lausunnoissa oli kannatettu pätevyyskirjojen jakamista työskentelyolosuhteiden mukaan ja perusteltu tätä turvallisuuden parantumisella. Toisaalta on myös esitetty, ettei jako ole tarpeen ja se vaikeuttaisi panostajien siirtymistä tehtävistä toiseen. Lausunnoissa räjäyttäjaluokkien nykyinen jako on nähty osittain tarpeettomana. On esitetty, että luokkia olisi jatkossa kaksi: tehosteräjäyttäjät ja muut räjäyttäjät. Yhdessä lausunnossa on koulutuksen osalta esitetty, että se tulisi liittää ammattitutkintojärjestelmään, jotta voitaisiin paremmin varmistua henkilöiden osaamisesta siinä vaiheessa kun he siirtyvät tekemään räjäytystyötä itsenäisesti. Vaihtoehtoisesti henkilöiden todellinen käytännön osaaminen tulisi muutoin varmistaa käytännön kokeella tai vastaavalla. Muutoin lausunnoissa oli koulutuksen osalta todettu, että jos siirryttäisiin ammattitutkintojärjestelmään, tulisi tutkinnon perusteita muuttaa siten, että työkokemuksen

hankkiminen olisi pakollista. Työkokemusta on yleisesti korostettu pätevyyskirjan myöntämisen edellytyksenä.

Lausunnonlehtien lähteneessä luonnosversiossa oli poliisille esitetty mahdollisuutta poistaa pätevyyskirja väliaikaisesti. Oikeusministeriö huomautti omassa lausunnossaan, ettei pätevyyskirjan pois ottaminen vielä poista henkilön oikeutta työskennellä, vaan se edellyttää päätöksen tekemistä ja asian merkitsemistä panostajarekisteriin. Tämän vuoksi esitystä on muutettu ja jätetty peruuttamista koskevan päätöksen tekeminen työsuojeluviranomaisten yksinomaiseen toimivaltaan. Poliisilla olisi sen sijaan velvollisuus ilmoittaa esimerkiksi onnettomuuksien jälkeästä asiasta työsuojeluviranomaisille, jotta mahdollinen peruuttamispäätös pystyttäisiin tekemään nopeasti. Oikeusministeriö on omassa lausunnossaan kiinnittänyt huomiota muihinkin pätevyyskirjan myöntämistä ja peruuttamista koskeviin ehdotuksiin ja antanut kehittämissuhteita niihin. Lisäksi oikeusministeriö on kiinnittänyt huomioita rangaistussääntöön, muutoksenhakusääntöön ja tiettyihin ilmoitusmenettelyihin. Oikeusministeriön ehdotukset on otettu huomioon.

Sisä-Suomen poliisilaitos on lausunnossaan tuonut esiin monia yleisen turvallisuuden kannalta olennaisia seikkoja. On esitetty muun muassa, että tulevana kehitysasteena voisi olla panostajan sopivuuden arvioinnin tai koko panostajan pätevyyskirjojen myöntämistä koskevan lupaharkinnan siirtäminen paikallispoliisiin lupahallintoon. Samoin on esitetty, että jo koulutukseen hakeutuessa tulisi henkilön sopivuutta arvioida. Tällöin poliisi tulisi tietoiseksi mahdollisen riskihenkilön pyrkimyksistä hankkia räjähdemaalien osaamista.

Suomen lääkäriyhdistys on omassa lausunnossaan todennut, ettei pätevyyskirjan edellytyksenä olevan lääkärinlausunnon hankkiminen ole tarpeen rutiiniluonteisesti viiden vuoden välein. Sen sijaan esimerkiksi yli 50-vuotiaille pätevyyskirjan hakijoille ja uusijoille lääkäritarkastus voisi olla pakollinen. Lääkäriyhdistys on myös esittänyt, että terveydelliset rajoitteet tulisi määrittellä nykyistä tarkemmin esimerkiksi alemmanasteisilla säädöksillä tai viranomaisohjeilla. Myös Työterveyslaitos on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että työterveyshuollon ohjeita panostajien terveydentilan arvioinnista tulisi kehittää. Arviointia varten tulisi laatia esimerkiksi lausuntolomake tai esitietolomake.

Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi luonnosta yritysvaikutusten arvioinnin kannalta ja totesi yritysvaikutusten olevan arvioitu kiitettävästi.

Ehdotusta on lausuntokierroksen jälkeen muokattu ja käsitelty lainsäädännön uudistusta valmisteleavassa työryhmässä. Myös lausunnoissa esitetyt terminologiset ehdotukset on huomioitu.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain soveltamisala. Lain alkuun ehdotetaan otettavaksi lain soveltamisalaa koskeva säännös. Pykälän 1 momentin mukaan laissa säädettäisiin panostajan oikeuksista ja velvollisuuksista, panostajan pätevyyskirjan myöntämisen, uusimisen ja peruuttamisen edellytyksistä sekä pätevyyskirjan voimassaolosta. Laissa säädettäisiin myös panostajien pätevyyskirjarekisteristä ja tietojen luovuttamisesta rekisteristä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lain soveltamisalaa koskevista rajoituksista. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisi poliisin ja pelastuslaitoksen virkatehtävien hoitaminen. Soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät myös toiminnat, joiden pääasiallinen tarkoitus on sotilaallisessa toiminnassa tarvittavien erityisten valmiuksien harjoittaminen.

2 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin laissa käytetyt keskeiset käsitteet. Pykälän 1 kohdassa määriteltäisiin panostaja. Panostaja on vakiintunut yleistermi räjäytysalalla toimivista henkilöistä.

Pykälän 2 kohdassa määriteltäisiin räjäytystyö. Määritelmä olisi laaja ja käsittäisi kaikki työt, joissa käsitellään, käytetään tai säilytetään räjähteitä. Myös sytytysjärjestelmien laatiminen luettaisiin räjäytystyöhön. Kivien, kantojen, maan, jään ja hyydön räjäyttämiset ovat esimerkkejä erilaisista raivaus- ja maansiirtoräjäytystyöistä. Räjäytystyötä olisi myös rakennusten ja rakenteiden räjäyttäminen, seismiset räjäytystyöt, metallintyöstö räjäyttämällä, kallion räjäyttäminen, kuumien aineiden räjäyttäminen ja kovettuneiden aineiden räjäyttäminen. Räjäytystyöhön kuuluisivat myös tehosteräjäytykset. Tehosteräjäytykset eroavat muista räjäytystyöistä siten, että tehosteräjäytyksen tarkoituksena on saada aikaan erilaisia ääni- ja valoeffektejä. Tehosteräjäytyksiä tehdään tyypillisesti yleisötilaisuuksissa, kuten teattereissa ja elokuvaproduktioissa. Räjäytystyössä käytettävät räjähteet kattaisivat myös tehosteräjäytyksissä käytettävät pyrotekniset tuotteet.

Pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin louhintatyö. Määritelmä vastaa räjäytys- ja louhintatyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (644/2011) 2 §:n määritelmää. Louhintatyöhön sisältyy myös muita töitä kuin räjäytystyöt, esimerkiksi kallion tai mineraalien irrottamiseen liittyvät avustavat työt. Tällaisia ovat esimerkiksi kuorma-auton kuljettaminen työmaalla ja kallion poraaminen.

Pykälän 4 kohdassa määriteltäisiin panostaminen. Sillä tarkoitetaan työmaalla tehtävää räjähteiden asettamista räjäytettävään kohteeseen. Panostamista on esimerkiksi räjähteen asettaminen kallioon porattuun reikään.

Pykälän 5 kohdassa määriteltäisiin maanpäällinen työ. Jatkossa pätevyyskirjat voitaisiin myöntää tiettyyn työhön tai työskentelyolosuhteisiin. Maanpäällisellä ja maanalaisella työllä viitataan työskentelyolosuhteeseen. Tietynlaiset työskentelyolosuhteet edellyttävät tekijältään tietynlaista osaamista ja pätevyyskirja rajattaisiin koskemaan tämän mukaisesti joko maanpäällistä tai maanalaista työtä.

Maanpäällisen ja maanalaisen työn erottaminen toisistaan ei ole täysin yksiselitteistä. Tässä laissa maanpäällisellä työllä tarkoitetaan niin sanottua avolouhintaa. Tällä tarkoitetaan ulkotilaan tai vapaaseen tilaan rajoittuvia räjäytystyöitä. Avolouhinnassa olennaista on kivien sinkoutumisen vaara, joka korostuu asutulla alueella, kun räjäytystyömaan ympärillä on paljon ihmisiä, joita ei voida räjäytysten ajaksi poistaa. Maanpäälliseen työhön kuuluisi myös veden alla

tehtävät työt. Vedenalaista louhintaa suoritetaan tyypillisesti lautalta tai sukeltajatyönä ja sitä tehdään vesistöissä; merellä, järvellä, joella ja muissa vastaavissa paikoissa. Vedenalaista louhintaa voidaan suorittaa myös siten, että tehdään louhetäyttö, jonka päältä työ tehdään vastavasti kuin pintatyöt eli käytetään poraukseen samanlaista poravaunua. Tällöin louhitaan meren pohjaa, vaikkakin väliaikaisesti ilman vettä kun on tehty täyttö.

Maanalaisella työllä tarkoitettaisiin tunnelilouhintaa, kalliotilojen louhintaa ja maanalaisissa kaivoksissa tehtävää työtä. Maanalaisiin tunnelitöihin luettaisiin tunnelin suuaukon ja kuulujen yläosan räjäytystyöt.

3 §. Oikeus tehdä räjäytystyötä. Pykälässä säädettäisiin oikeudesta tehdä räjäytystyötä. Panostajan työ on niin sanottu säännelty ammatti. Räjäytystöitä ei saa tehdä ilman panostajan pätevyyskirjaa, vaikka työtä ei tehtäisi ansiotarkoituksessa.

Räjäytystyötä saisi tehdä henkilö, jolla olisi voimassa oleva asianmukainen panostajan pätevyyskirja ja joka olisi rekisteröity pätevyyskirjarekisteriin. Pätevyyskirjan haltijan välittömässä valvonnassa räjähteitä saisi käsitellä ja käyttää täysi-ikäinen henkilö siten kuin siitä erikseen tarkemmin säädetään. Tarkemmat säädökset ovat valtioneuvoston asetuksessa räjäytys- ja louhintatyön turvallisuudesta. Kyseisen asetuksen 7 §:n mukaan räjähteitä saa käsitellä ja käyttää ylipanostajan, panostajan tai räjäyttäjän pätevyyskirjan saanut henkilö ja hänen välittömässä valvonnassaan muu henkilö, jolla on kyseiseen räjäytystyöhön riittävä ammatillinen osaaminen. Kyseessä olevasta valtioneuvoston asetuksista laaditun perustelumuioston mukaan ammatillisella osaamisella tarkoitetaan aiemmin voimassa olleen räjäytys- ja louhintatyön järjestysohjeen 5 §:ssä säädettyjä ominaisuuksia. Perustelumuiostiossa viitatussa järjestysohjeen mukaan räjäytystyötä on saanut tehdä huolellinen, luotettava ja työhön sopiva 18 vuotta täyttänyt henkilö, jolla on riittävät tiedot käytettävien räjähdystarvikkeiden käytön aiheuttamista vaaroista ja joka on saanut riittävän opastuksen kyseiseen työhön.

Räjähteiden käsittely toisen henkilön välittömässä valvonnassa mahdollistaisi pätevyyskirjan myöntämisen edellytyksenä olevan työkokemuksen hankkimisen ja sen, että koulutuksessa olevat henkilöt voisivat saada käytännön kokemusta jo koulutusvaiheessa. Välitön valvonta on keskeistä, koska taitamattomasti käytettyinä räjähteet voivat aiheuttaa vakavaa vaaraa työn vaikutuspiirissä olevien henkilöiden hengelle ja terveydelle. Ei ole riittävää, että henkilö on saanut ohjeistuksen ja toimii sen jälkeen itsenäisesti valvojan ollessa esimerkiksi toisella työmaalla, vaan välitön valvonta tulee ymmärtää siten, että valvoja työskentelee samalla työmaalla tai esimerkiksi tehosteräjäytyksissä samassa työpaikassa. Valvonnasta vastaavaan henkilöön tulee olla mahdollista saada yhteys. Toisaalta välittömältä valvonnalta ei edellytetä jatkuvaa läsnäoloa työskentelytilanteessa. Tiukkoja vaatimuksia ei voida pitää kohtuuttomina, koska kyse on rajatusta ajasta, jonka jälkeen henkilön on mahdollista hakea panostajan pätevyyskirjaa ja tehdä työtä itsenäisesti.

Räjähteiden luovuttamisrajoituksista säädetään vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 82 §:ssä. Sen mukaan räjähteitä saa luovuttaa räjäytys- ja louhintatyötä tekeväälle liikkeelle, jonka palveluksessa on panostajalaissa tarkoitettu panostaja. Räjähteiden luovuttaminen alle 18-vuotiaalle on kielletty.

Räjäytys- ja louhintatyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:ssä on määräyksiä räjähteiden käytön enimmäismääristä. Panostajan pätevyyskirjalla saa käyttää räjähteitä asutulla alueella muualla kuin kaivoksessa enintään 500 kiloa vuorokaudessa ja enintään 10 kiloa panostilassa. Räjäyttäjän pätevyyskirjalla saa pätevyyskirjan osoittamissa töissä käyttää räjähteitä enintään 25 kiloa vuorokaudessa ja enintään kilon panostilassa. Asutulla alueella rä-

jäyttjä saa kerrallaan räjäyttää vain yhden panoksen, jossa räjähteen määrä on suhteutettu etäisyyteen asutusta rakennuksesta tai paikasta, jossa ihmisiä tavallisesti oleskelee.

Pykälän 2 momentin mukaan räjähteitä saisi tarvittaessa hävittää muukin pätevä henkilö siten kuin siitä erikseen säädetään. Jos räjähteet toimivat räjäytystyössä siten kuin pitäisi, tulevat ne hävitetyiksi niiden räjähtäessä. Toisinaan aine voi olla viallista ja jäädä räjähtämättä. Tällaisissa tilanteissa on tarpeen, että myös muut henkilöt kuin pätevyyskirjan haltijat voisivat hävittää räjähteitä. Räjähteitä voisivat hävittää esimerkiksi räjähdetehtaiden työntekijät.

4 §. Panostajan pätevyyskirjat. Pykälässä määriteltäisiin erilaiset panostajan pätevyyskirjat. Niitä olisivat tehosteräjäyttäjän, nuoremman panostajan, vanhemman panostajan, ylipanostajan ja räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirjat. Panostaja-termiä käytetään nykyisin sekä yleisterminä että pätevyyskirjaluokkana, mikä on käytännössä aiheuttanut epäselvyyttä lainsäädännön tulkinnassa. Tämän vuoksi on tarpeen selkeyttää terminologiaa.

Nuoremman panostajan pätevyyskirja vastaisi nykyistä räjäyttäjän pätevyyskirjaa siten, että nykyisen räjäyttäjäloukka E:n tehosteräjäyttäjät eriyttäisiin omaksi pätevyyskirjaluokkaseen. Sen sijaan luokka E:n laboratorioräjäyttäjät olisivat jatkossa nuorempia panostajia. Tehosteräjäyttäjän pätevyyskirja erotettaisiin omaksi kokonaisuudeksi, koska tehosteräjäytys on monilta osin hyvin erilaista kuin tavallinen räjäytystyö. Tehosteräjäyttäjien erityyppinen työ verrattuna muihin räjäytystöihin ja siinä edellytettävät vaatimukset korostuisivat. Näin esimerkiksi koulutusvaatimuksia voitaisiin tarkastella tehosteräjäyttäjien osalta erillisenä ja tarkoitusta paremmin vastaavana kokonaisuutena.

Vanhemman panostajan pätevyyskirja vastaisi nykyistä panostajan pätevyyskirjaa. Ylipanostajan pätevyyskirja vastaisi nykyistä ylipanostajan pätevyyskirjaa. Nykyisin samalla pätevyyskirjalla on ollut mahdollista tehdä edellä mainittuja tehosteräjäyttäjän töitä. Jatkossa näihin töihin tarvittaisiin oma tehosteräjäyttäjän pätevyyskirja. Nykyisin tehostetöitä tekevät panostajat ja ylipanostajat saisivat siirtymäsäännöksen perusteella tehosteräjäyttäjän pätevyyskirjan, jos he täyttäisivät työkokemusvaatimuksen.

Räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirja olisi kokonaan uusi. Tällä hetkellä lainsäädännössä on määritelty, kuka voi toimia räjäytystyön johtajana työmailla. Räjäytys- ja louhintatyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 8 §:n mukaan räjäytystyötä johtaa ja valvoo työpaikalla räjäytystyön johtaja. Räjäytystyötä ei saa aloittaa ennen kuin räjäytystyön johtaja on nimetty. Asetuksen mukaan asutulla alueella muualla kuin kaivoksessa toimivalla räjäytystyön johtajalla on oltava ylipanostajan pätevyyskirja. Edellä mainittua valtioneuvoston asetusta on tarkoitus muuttaa siten, että jatkossa asutulla alueella räjäytystyön johtajalta vaadittaisiin räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirja. Vastuuhenkilöllä olisi oikeus räjähteiden käsittelyyn kuten muillakin pätevyyskirjan haltijoilla, mutta heidän tehtävänsä painottuisi räjäytysten suunnitteluun ja kokonaisvaltaiseen johtamiseen siten, että räjäytystyöt voitaisiin suorittaa mahdollisimman turvallisesti. Vastuu räjäytystyön johtamisesta asutulla alueella olisi siten jatkossa räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirjan omaavalla henkilöllä, joka olisi nimetty valtioneuvoston asetuksen räjäytys- ja louhintatyön turvallisuudesta mukaiseksi räjäytystyön johtajaksi.

5 §. Pätevyyskirjan myöntäminen. Pykälässä säädettäisiin pätevyyskirjan myöntämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan pätevyyskirjat myöntäisi aluehallintovirasto. Nykyisin panostajan pätevyyskirjat myöntää keskitetysti koko Suomessa Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue. Työsuojeluviranomaisella tarkoitetaan aluehallintoviraston työsuojelun vastuualuetta. Nykyistä käytäntöä ei ole tarkoitus muuttaa ja siitä säädettäisiin tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Hallintolain (434/2003) 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Panostajan pätevyyskirjoja myönnettäessä tietoja voitaisiin hankkia pakollisen suppean turvallisuus selvityksen lisäksi esimerkiksi poliisilain (872/2011) 7 luvun 2 §:n mukaisen poliisin lausunnon perusteella. Lausunnon pyytäminen olisi työsuojeluviranomaisen ja sen antaminen poliisin harkinnassa. Henkilön edellytyksiä panostajaksi voidaan arvioida myös muilla työsuojeluviranomaisen tietoon tulleilla tiedoilla. Tällaisia olisivat esimerkiksi valvontatoiminnan yhteydessä saadut tiedot sattuneista onnettomuuksista tai muista tapahtumista, joilla voi olla vaikutusta pätevyyskirjan myöntämiseen.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan pätevyyskirja voitaisiin myöntää 20 vuotta täyttäneelle henkilölle. Ikäraja vastaa voimassa olevassa valtioneuvoston asetuksessa panostajien pätevyyskirjoista pätevyyskirjan saamiseksi asetettua ikärajaa. Täysi-ikäisten henkilöiden asettaminen keskenään erilaiseen asemaan pätevyyskirjan myöntämisen suhteen on merkityksellistä perustuslain 6 §:n 2 momentin kannalta. Sen mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan iän perusteella. Olennaista on, että erottelut voidaan perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla. Perustuslakivaliokunnan mukaan erottelut eivät saa olla mielivaltaisia eivätkä ne saa muodostua kohtuuttomiksi (PeVL 18/2010 vp, s. 3 ja PeVL 46/2006 vp, s. 2/II). Ehdotettua ikärajaa voidaan perustella työn yleisvaarallisuudella. Räjähdytystyö on ankaran vastuun alaista toimintaa ja edellyttää tekijöiltään erityistä huolellisuutta. Huolimattomasti toimiessaan panostaja voi aiheuttaa vakavaa terveyden ja hengen vaaraa työn vaikutuspiirissä oleville henkilöille. Nuorilla henkilöillä työn vaaroihin liittyvä riskien arviointi ei työkokemuksen rajallisuuden vuoksi ole välttämättä yhtä kehittynyttä kuin enemmän kokemusta ja ikää omaavilla henkilöillä. Ikäraja ei ole aiheuttanut kohtuuttomasti haittaa tätä nuorempien henkilöiden työllistymiselle, koska henkilö voi tehdä vastaavia töitä valvonnan alla täytettyään 18 vuotta.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan henkilön tulisi olla terveydeltään sopiva. Pykälän 2 momentin 3 kohdassa säädettäisiin pätevyyskirjan myöntämisen edellytyksenä olevasta henkilön hyvämaineisuudesta ja kohdassa 4 henkilöltä vaadittavasta koulutuksesta. Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan henkilöllä tulee olla riittävä työkokemus. Näistä pätevyyskirjan myöntämisedellytyksistä säädettäisiin tarkemmin jäljempänä.

Pykälän 3 momentissa olisi valtuutussäännös tarkempien säännösten antamiseen valtioneuvoston asetuksella.

6 §. Terveystilan osoittaminen. Pykälässä täsmennettäisiin 5 §:n 2 momentin 2 kohdan vaatimusta henkilön terveydellisestä sopivuudesta. Pätevyyskirjan hakijan tulisi esittää enintään kolme kuukautta aiemmin annettu lääkärinlausunto hakiessaan pätevyyskirjaa ensimmäistä kertaa tai kun henkilö uusii pätevyyskirjansa. Terveellinen arviointi perustuisi siten lääkärin asiasta antamaan lausuntoon. Lääkärin suorittama arviointi on tarpeen, jotta työtä tekisivät ainoastaan henkilöt, joilla on edellytykset toimia turvallisesti. Henkilöllä voi olla esimerkiksi mielenterveyden ongelmia, jotka estävät tai heikentävät henkilön kykyä ja sopivuutta työkennellä räjähteiden kanssa. Lisäksi esimerkiksi epilepsia tai päihderiippuvuus voi estää tai heikentää henkilön kykyä toimia panostajana. Myös fyysiset rajoitteet voivat joissakin tapauksissa estää panostajana toimimisen. Lääkäri on voinut arvioida henkilön sopivuuden toimia panostajana tietyin rajoituksin. Tällöin asian lopullinen harkinta on jäänyt työsuojeluviranomaisille. Käytäntöä ei ole tarkoitus muuttaa, vaan lopullisen kokonaisarvion tekisi edelleen työsuojeluviranomainen.

Työsuojeluviranomaisella olisi oikeus saada lääkärintodistus muulloinkin, jos on syytä epäillä henkilön sopivuutta panostajaksi. Esimerkkinä voitaisiin ajatella tilannetta, jossa henkilön

toiminnassa on ilmennyt seikkoja, joiden perusteella voidaan ajatella hänen olevan sopimaton työskentelemään räjähteiden kanssa ja ne todennäköisesti liittyvät hänen terveydelliseen sopivuuteensa. Jos henkilö ei toimittaisi lääkärintodistusta, voisi työsuojeluviranomainen 15 §:n mukaisesti asettaa määräajan puutteen korjaamiselle.

7 §. Panostajalta edellytetty käyttäytyminen. Pykälässä täsmennettäisiin 5 §:n 2 momentin 3 kohdan vaatimusta pätevyyskirjan hakijan hyvämaineisuudesta. 1 momentin 1 kohdan mukaan henkilö olisi käyttäytymiseltään sopimaton panostajaksi, jos hänet olisi viimeisen kymmenen vuoden aikana tuomittu lainvoimaan saaneella tuomiolla yhdestä tai yhtenäisrangaistustilanteesta useammasta toesta yli kahden vuoden vankeusrangaistukseen. 2 kohdan mukaan henkilö olisi sopimaton panostajaksi, jos hänet viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana olisi tuomittu enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen. Molemmissa edellä mainituissa tilanteissa lainvoimaisen tuomion lisäksi edellytettäisiin, että teko tai teot osoittaisivat henkilön olevan sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä.

Kohdissa 1 ja 2 ei eriteltäisi sitä, mitkä rikokset osoittaisivat henkilön olevan sopimaton työskentelemään panostajana. Tällaisia yksittäisiä tekoja olisivat ainakin rikokset, jotka kertovat henkilön piittaamattomuudesta yleistä järjestystä kohtaan. Rikosnimikkeinä kyseeseen tulisivat ainakin vakavimmat henkilön henkeen ja terveyteen kohdistuvat teot. Näitä olisivat esimerkiksi rikoslain (39/1889) 21 luvussa mainitut tappo, murha, surma, lapsensurma ja törkeä pahoinpitely. Henkilön käyttäytymiseen liittyvää sopimattomuutta panostajaksi osoittavat seksuaalirikokset, joissa väkivaltaa käyttäen tai sillä uhaten henkilö pakotetaan seksuaaliseen tekkoon. Näitä tekoja olisivat rikoslain 20 luvussa mainitut raiskaus, törkeä raiskaus, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Edelleen kyseeseen voisivat tulla rikoslain 31 luvussa mainittu ryöstö ja törkeä ryöstö ja rikoslain 34 luvun mukainen tuhotyö. Rikoslain 34 a luku käsittelee terrorismirikoksia. Niistä tulisivat kyseeseen terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toiminnan edistäminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja terrorismin rahoittaminen. Lisäksi rikoslain 41 luvussa säädetty törkeä ampuma-aserikos ja rikoslain 50 luvussa säädetty törkeä huumausainerikos olisivat rikoksia, joista saatu tuomio estäisi henkilön toimimaan panostajana. Kaikista edellä mainituista rikoksista vähimmäisrangaistus on vankeusrangaistus. Tarkka rajaaminen vain tiettyihin rikoksiin ei olisi tarkoituksenmukaista, koska etukäteen ei ole välttämättä mahdollista määritellä kaikkia vakavimpia rikoksia, jotka kertovat henkilön sopivuudesta. Sinänsä vakavaan, toiseen henkilöön kohdistuvaan rikokseen syyllistymisen kertoo aina henkilön piittaamattomuudesta toisen henkilön terveyttä ja henkeä kohtaan.

3 kohdan mukaan henkilö ei täyttäisi 5 §:n 2 momentin 3 kohdan sopivuusvaatimusta, jos hänet olisi viimeksi kuluneen kolmen vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen tietyistä kohdassa määritellyistä rikoksista. Osa rikoksista voisi kohdistua henkilön sopimattomaan käyttäytymiseen työn ulkopuolella, esimerkiksi laitton uhkaus, vainoaminen ja seksuaalirikokset, osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, tuhotyö tai terrorismirikokset. Myös räjähteiden ja muiden vastaavien tarvikkeiden sopimaton käyttö, esimerkiksi ampuma-aserikokset, räjähdერიkokset ja varomaton käsittely kertoisi henkilön sopimattomuudesta. Sopimattomasta käyttäytymisestä kertovat myös tietyt työssä tehdyt rikokset. Lisäksi edellytettäisiin, että teon tai tekojen tulisi osoittaa henkilön olevan sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä.

4 kohdan mukaan henkilö ei täyttäisi 5 §:n 2 momentin 3 kohdan sopivuusvaatimusta, jos hänet olisi vähintään kolmesti viimeksi kuluneen kahden vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen lainkohdassa luetelluista rikoksista. Nämä rikokset olisivat sellaisia, jotka kertovat henkilön piittaamattomasta käyttäytymisestä, esimerkiksi pa-

hoinpity ja huumausainerikokset. Huumausainerikokset ovat merkityksellisiä, koska huumeiden vaikutuksen alaisena työskenneltäessä räjäytystyömaan sekä ympäristön turvallisuus on jo lähtökohtaisesti vaarassa heikentyä. Lisäksi liikenne rikokset tulisivat kyseeseen erityisesti esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö on syyllistynyt liikenne rikokseen ja henkilöllä on ollut kuljetettavanaan räjähteitä. Teon tai tekojen tulisi osoittaa henkilön olevan sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä.

5 kohdan mukaan henkilö ei täyttäisi 5 §:n 2 momentin 3 kohdan sopivuusvaatimusta, jos hän olisi viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana laiminlyönyt toistuvasti olennaisia räjäytystyön turvallisuusmääräyksiä. Joissakin tilanteissa on mahdollista, että tapahtumat eivät etene syyteharkintaan, mutta työsuojeluviranomaisten valvontatoiminnan yhteydessä käy ilmi, että henkilö on toiminut työmaalla moitittavalla tavalla ja rikkonut turvallisuusvaatimuksia. Teon tai tekojen tulisi osoittaa henkilön olevan sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä.

Pykälän 2 momentin mukaan hakija ei täyttäisi 5 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaista sopivuusvaatimusta, jos henkilöä on hänen omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai käyttäytymisensä taikka muun aikaisemman toiminnan perusteella pidettävä ilmeisen sopimattomana toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä. Esimerkkinä tästä voidaan mainita alkoholin tai huumausaineiden jatkuva väärinkäyttö tai henkilölle määrätty lähestymiskielto. Lähestymiskielto ei ole rikoslain mukainen rikos, mutta se kertoo henkilön käyttäytymisestä ja siitä, ettei käyttäytyminen ole toivottavaa toisen henkilön näkökulmasta. Toisen henkilön tai omaa turvallisuutta vaarantava elämäntapa voi olla myös osallistuminen rikollisjärjestön toimintaan, vaikka siitä ei olisi tuomittu henkilölle rangaistusta. Rikollisjärjestöön kuulumisen ja järjestössä toimimisen tulisi selvittää. Se, että henkilön tuttavapiirissä olisi rikollisjärjestön toimintaan osallistuvia henkilöitä, ei voisi olla peruste pätevyyskirjan myöntämättä jättämiselle. Sopimattomana käyttäytymisenä voitaisiin pitää myös henkilön vahvaa rikollista menneisyyttä, vaikka ajallisesti kyseessä ei olisi kohdissa 1 ja 2 mainitut ajat. Tältä osin arvioinnin ei tulisi kuitenkaan ulottua kohtuuttoman pitkälle, jos henkilö on sittemmin käyttäytynyt moitteettomasti. Toisaalta tulee huomioda, että suorittaessa pitkää vankeustuomiota vakavien rikosten vuoksi, ei tuona aikana tehty arviointi vastaa vapaudessa arvioitavaa käyttäytymistä. Turvallisuuden vaarantumisen ei välttämättä tarvitsisi liittyä räjähteisiin, vaan myös muu väkivaltainen, vaarallinen tai uhkaava käyttäytyminen voisi olla perusteena sille, ettei pätevyyskirjaa voitaisi myöntää. Edellytyksenä olisi, että pätevyyskirjan haltijan elämäntapaa olisi pidettävä siinä määrin ongelmallisena, että siihen liittyy räjähteiden väärinkäytön vaara. Sopivuutta tulee arvioida nimenomaan panostajan tehtävien hoidon kannalta. Pätevyyskirjan edellytysten täytyminen tulisi harkita erikseen kussakin tapauksessa esiin tulleiden seikkojen ja olosuhteiden perusteella. Ratkaisut olisi tehtävä yksittäistapauksissa teon kokonaisarvostelun perusteella. Ratkaisevana olisi pidettävä teon merkitystä henkilön sopivuudelle toimia panostajana, työskennellä räjähteiden kanssa tai pitää hallussaan räjähteitä.

8 §. Panostajan koulutus. Pykälässä säädettäisiin tarkemmin 5 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaisesta koulutusvaatimuksesta. Panostajakoulutuksen asiantuntijaelimenä toimisi panostajakoulutuslautakunta. 1 momentin mukaisesti koulutus muodostuisi panostajan peruskurssista ja sen jälkeen suoritettavasta kuulustelusta. Vaatimus koskisi tilannetta, jossa pätevyyskirja myönnetään ensimmäistä kertaa. Pätevyyskirjan uusimisen edellytyksenä olisi kertauskurssin suorittaminen.

Koulutusjärjestelmä säilyisi samantyyppisenä kuin nykyisin. Lain valmisteluvaiheessa on selvitetty laajasti mahdollisuutta siirtyä yleiseen koulutusjärjestelmään ja osaksi näyttötutkintojärjestelmää. Selvityksissä todettiin, ettei siirtymisellä näyttötutkintojärjestelmään saavutettaisi

tavoiteltuja etuja. Näyttötutkinnon ongelmana on se, että tällä hetkellä näyttötutkinnon näytön antaminen edellyttää voimassa olevaa pätevyyskirjaa. Toisaalta näyttötutkinnossa ei nykyisten säännösten mukaan saa edellyttää henkilöltä työkokemusta. Lain valmisteluvaiheessa on todettu, että työkokemus on välttämätön edellytys myönnettäessä pätevyyskirjaa ja pätevyyskirjaa haettaessa on oleellista, että henkilöltä edellytetään tietty määrä työkokemusta riippuen siitä, mitä pätevyyskirjaa hän on hakemassa. Näyttötutkinto antaa jo työelämässä oleville panostajille mahdollisuuden osoittaa ammattitaitoaan ja osaamistaan, mutta alalietulotutkinnoksi sen ei ole katsottu soveltuvan.

Pykälän 2 momentin mukaan kurssille tulee olla nimettynä kurssin johtaja. Kurssin johtajan tulisi hyvissä ajoin, viimeistään 14 vuorokautta ennen kurssin aloittamista tehdä ilmoitus kurssista aluehallintovirastolle. Ilmoitukseen tulisi liittää aluehallintoviraston vahvistama aineisto. Aineistoon kuuluisi ainakin kurssiohjelma, kuvaus opetusvälineistä ja kurssin kouluttajat. Lisäksi ilmoituksessa tulisi antaa tieto siitä, kuka toimii kurssin jälkeen suoritettavan kuulustelun pitäjänä ja koska kuulustelu pidetään. Nykyisin ilmoitukset tehdään panostajakoulutuslautakunnalle. Tarkoituksenmukaisempaa olisi, että jatkossa ilmoitukset toimitettaisiin aluehallintovirastolle, koska sillä olisi jatkossa oikeus koulutuksen ohjaukseen ja valvontaan. Koulutuksen sisällön valvontaa ja ohjausta vahvistettaisiin siten, että aluehallintovirastolla tai sen määräämällä olisi oikeus osallistua kurssille koulutuksen ohjaus- ja valvontatarkoituksessa. Nykyisessä lainsäädännössä ei ole vastaavaa säännöstä. Kurssien tarkempi valvonta ja ohjaus ovat tarpeen koulutuksen laadun takaamiseksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin panostajan peruskurssin jälkeen suoritettavasta kuulustelusta. Aluehallintovirasto valvoisi kuulustelun järjestämistä ja se järjestettäisiin aluehallintoviraston hyväksymällä tavalla. Kuulustelussa voitaisiin käyttää aluehallintoviraston hyväksymää asiantuntijaa. Tämä takaisi osaltaan kuulusteluiden yhdenmukaisuuden riippumatta kurssin järjestäjästä. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Asiat, joiden osaamista kuulusteluissa kontrolloidaan vaativat erityistä osaamista, jota aluehallintoviraston henkilökuntaan kuuluvilla ei välttämättä ole. Tämän vuoksi on perusteltua, että kuulustelussa käytettäisiin alan vahvinta asiantuntemusta, jota on alalla pitkään toimineilla henkilöillä. Käytännössä kurssin järjestäjä ilmoittaisi kuulustelijan kurssi-ilmoituksen yhteydessä. Aluehallintovirastolla olisi tarvittaessa, esimerkiksi kuulustelujen tasalaatuisuuden varmistamiseksi oikeus vaihtaa asiantuntijaa. Kuulusteluun osallistuvalla olisi 24 §:n mukaisesti oikeus hakea muutosta kuulustelun hylkäävään päätökseen. Nykyiset ministeriön myöntämät kuulustelijaoikeudet muuttuisivat aluehallintoviraston hyväksymiksi asiantuntijaoikeuksiksi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kuulustelun yhteydessä perittävistä maksuista ja niiden perusteista. Kuulusteltavalta voitaisiin periä kuulustelun yhteydessä kuulustelumaksu ja muut kuulustelusta aiheutuneet kustannukset. Maksut perustuisivat kuulustelun järjestämisestä aiheutuneisiin kustannuksiin. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maksun määrästä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin panostajakoulutuslautakunnasta ja 6 momentissa olisi valtuutussäännös tarkempien säännösten antamiseen valtioneuvoston asetuksella. Tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa esimerkiksi asiantuntijoiden käytöstä ja siitä, että kurssin tuntimäärä voitaisiin määritellä sen mukaisesti, minkä panostajakoulutuslautakunta katsoisi olevan tarpeen.

9 §. Panostajan työkokemus. Pykälässä tarkennettaisiin 5 §:n 2 momentin 5 kohdan riittävä työkokemus. Pykälässä määriteltäisiin työkokemuksen määrä- ja laatuvaatimukset. Henkilöltä edellytettäisiin tietynlaista ja tietyn pituista työkokemusta räjäytys- ja louhintatyöstä. Työkokemuksen pituus määräytyisi sen mukaan, mitä panostajan pätevyyskirjaa henkilö on hake-massa. Olennaista on, että hakijalla olisi riittävästi työkokemusta, jotta hän on omaksunut tur-valliset työskentelytavat. Henkilöt saavat koulutuksessa teoriapohjan käytännön työlle, mutta vasta työtä tekemällä henkilö saavuttaa ammattitaitonsa. Tyypillisesti henkilö hakeutuu ensin avustaviin töihin työmaalle, sen jälkeen koulutukseen ja lopuksi suorittaa koulutukseen liitty-vän kuulustelun. Käytännössä pätevyyskirjan myöntävät viranomaiset tarkastelevat riittävän työkokemuksen täyttymistä työtodistuksista saatavilla tiedoilla.

Työkokemukseen voitaisiin lukea räjäytys- ja louhintatyöhön läheisesti liittyvät tehtävät. Rä-jäytystyön tulisi käsittää työtehtäviä, joissa käsitellään räjähdysaineita. Louhintatyöhön voitai-siin lukea lisäksi muita työtehtäviä. Näitä olisivat ainakin täkkäys, panostus, poraaminen ja kentän suunnittelutyö. Kiviaineksen siirto kuorma-autolla tai muutoin ei olisi työkokemusta kerryttävää työtä.

Tehosteräjäyttäjän osalta työkokemusvaatimus olisi kuusi kuukautta ja sen tulisi olla hankittu-na tehosteräjäyttäjän työssä. Nuoremman panostajan työkokemusvaatimus olisi kuusi kuu-kautta nuoremman panostajan työssä.

Vanhemman panostajan työkokemus olisi 12 kuukautta räjäytys- ja louhintatyössä. Työko-ke-mukseen voitaisiin lukea aiemmin mahdollisesti hankittu kuuden kuukauden työkokemus nuo-remman panostajan pätevyyskirjan hankkimista varten. Vaadittavasta 12 kuukauden työko-ke-muksesta vähintään kolme kuukautta tulisi olla vanhemman panostajan pätevyyttä edellyttä-vässä räjäytystyössä. Edellä mainitun kolmen kuukauden ajan henkilö työskentelisi käytän-nössä avustavissa tehtävissä vanhemman panostajan alaisuudessa.

Ylipanostajan pätevyyskirja voitaisiin myöntää henkilölle, jolla on vanhemman panostajan pä-tevyyskirja. Ylipanostajalla työkokemusta tulisi olla vähintään 18 kuukautta. Työkokemuksen tulisi olla hankittu vanhempana panostajana. Vaadittavasta 18 kuukauden työkokemuksesta vähintään kolme kuukautta tulisi olla ylipanostajan pätevyyttä edellyttävässä räjäytystyössä eli sitä koskisi samanlainen vaatimus työskennellä avustavissa tehtävissä ylipanostajan alaisu-uudessa kuin edellä vanhempaa panostajaa.

Räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirja voitaisiin myöntää henkilölle, jolla on ylipanosta-jan pätevyyskirja. Räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirjan saamiseksi edellytettäisiin vä-hintään 24 kuukauden työkokemusta ylipanostajan pätevyyttä edellyttävässä räjäytys- ja lou-hintatyössä. Työkokemukseen voitaisiin lukea aiemmin ylipanostajan tehtävissä hankittu työ-kokemus, jos se olisi asutulta alueelta. Työkokemuksesta vähintään kolme kuukautta tulisi olla maanpäällisestä räjäytys- ja louhintatyöstä, koska räjäytystyön vastuuhenkilöt tulevat työsken-telemaan työnjohtotehtävissä maan päällä.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä työkokemuksen määrästä ja laadusta.

10 §. Poikkeukset koulutus- ja työkokemusvaatimuksista. Pykälässä säädettäisiin koulutus- ja työkokemusvaatimuksia koskevista poikkeuksista. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ulko-mailla suoritettujen koulutuksen hyväksymisestä. Koulutusvaatimuksen täyttäisi henkilö, jolla on ammattipätevyuden tunnustamisesta annetussa laissa (1093/2007) tarkoitettu päätös toisessa EU- tai ETA-valtiossa myönnettyjen muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen pätevy-ydestä. Päätöksen tekisi nykyisen käytännön mukaisesti työsuojeluviranomainen eli nykyisin

pätevyyskirjat myöntävä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue. Lain 26 §:ssä säädettäisiin lisäksi mahdollisuudesta myöntää poikkeuslupa sellaiselle ulkomaalaiselle henkilölle, joka ei täytä ammattipätevyuden tunnustamisesta annetun lain mukaista vastaavuutta, mutta jonka muutoin arvioidaan saamansa koulutuksen ja työkokemuksen perusteella olevan pätevä työskentelemään väliaikaisesti panostajana Suomessa.

Ehdotuksen 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta, jonka mukaan vanhemman panostajan pätevyyskirja voitaisiin myöntää sellaiselle diplomi-insinöörin, insinöörin, teknikon tai muun vastaavan tutkinnon suorittaneelle, jolla on suorittamansa koulutuksen ja hankkimansa työkokemuksen perusteella riittävät tiedot ja joka on suorittanut pätevyyskirjan saamiseksi edellytetyn vanhemman panostajan kuulustelun. Tietyissä oppilaitoksissa on mahdollista hankkia samansisältöistä koulutusta kuin panostajan kursseilla. Riittäviin tietoihin voidaan lukea myös henkilön muu kuin varsinaisen tutkinnon osana suorittama koulutus, kun henkilö on esimerkiksi erilaisilla kursseilla ja jatkokoulutuksella päivittänyt osaamistaan tai suorittanut kokonaan uusia opintokokonaisuuksia. Suoritetun tutkinnon tai sitä täydentävän koulutuksen tulee olla asiasisällöltään samanlaista kuin panostajan kursseilla. Koulutuksen lisäksi voidaan henkilön hankkima työkokemus katsoa osaksi riittävien tietojen täyttymistä. Laaja työkokemus voi kompensoida osittain henkilön koulutusta. Arvioitaessa riittäviä tietoja on olennaista arvioida sitä, että henkilöllä on koulutuksensa ja työkokemuksensa perusteella vastaava osaaminen kuin panostajan peruskurssin ja työkokemuksen hankkineella henkilöllä. Vaadittavan koulutuksen ja työkokemuksen määrän ja laadun tulee vastata sitä pätevyyskirjaa, jota henkilö kulloinkin hakee. Jos työsuojeluviranomainen harkintansa jälkeen arvioi, etteivät tiedot ole edellä mainitulla tavalla riittävät, tulee henkilön suorittamastaan tutkinnosta ja hankkimastaan työkokemuksesta huolimatta osallistua panostajan peruskurssille. Henkilöltä edellytettäisiin pituudeltaan samaa työkokemusta kuin panostajakurssin kautta alalle tulleilta henkilöiltä eli vähintään 12 kuukauden työkokemusta räjäytys- ja louhintatyössä.

3 momentin mukaan ylipanostajan pätevyyskirja voitaisiin myöntää henkilölle, jolla on vanhemman panostajan pätevyyskirja, edellä kuvatut riittävät tiedot ja henkilö suorittaa ylipanostajan kuulustelun. Lisäksi edellytettäisiin 18 kuukauden monipuolista työkokemusta vanhempana panostajana. Monipuolisuudella tarkoitetaan sitä, että työkokemusta on kertynyt mahdollisen työn johtamiseen ja suunnitteluun liittyvien työtehtävien lisäksi käytännön työstä työmaalla. Tyypillisesti insinööri- tai muun vastaavan taustan omaavat henkilöt työskentelevät työnjohtotehtävissä.

4 momentin mukaan räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirja voitaisiin myöntää henkilölle, jolla on 2 momentin mukaiset riittävät tiedot. Sen lisäksi henkilön tulisi suorittaa räjäytystyön vastuuhenkilön kurssi ja kuulustelu sekä hankkia työkokemusta vähintään 24 kuukautta ylipanostajan pätevyyttä edellyttävässä räjäytys- ja louhintatyössä. Työkokemuksen tulisi olla hankittu asutulla alueella työskentelystä. Työkokemuksesta kuusi kuukautta tulisi olla käytännön maanpäällisestä räjäytys- ja louhintatyössä, työkokemus ei voisi siten koostua pelkästään esimerkiksi suunnittelutyöstä. Räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirja voitaisiin myöntää, vaikka henkilöllä ei olisi ylipanostajan pätevyyskirjaa. Työmailla insinööri- tai vastaavan taustan omaavat henkilöt työskentelevät tyypillisesti suunnittelu- ja johtotehtävissä. Jos henkilöllä ei olisi vanhemman panostajan tai ylipanostajan pätevyyskirjaa, tulisi hänen suorittaa vähintään nuoremman panostajan kurssi. Kurssin suorittaminen on perusteltua, koska henkilöillä olisi oikeus käsitellä ja käyttää räjähteitä ja kurssin käytyään henkilöllä olisi perusosaaminen räjähteiden käytöstä. Henkilön ei tarvitsisi kuitenkaan osallistua kurssin jälkeen suoritettavaan kuulusteluun, koska hän joka tapauksessa suorittaisi räjäytystyön vastuuhenkilön kuulustelun.

11 §. Pätevyyskirjan hakeminen. Pykälän 1 momentin mukaan panostajan pätevyyskirjaa haettaisiin aluehallintovirastolta. Pätevyyskirjat myöntäisi Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue keskitetysti koko Suomen alueelle. Asiasta säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Keskittämisellä voitaisiin jatkossakin turvata lupakäytännön yhdenmukaisuus. Ehdotus vastaa nykyistä, toimivaksi todettua käytäntöä. Hakemukseen olisi liitettävä tarvittavat selvitykset pätevyyskirjan myöntämisen edellytysten täyttymisestä.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hakemukseen liitettävistä selvityksistä.

12 §. Turvallisuus selvitys. Pykälän 1 momentin mukaan aluehallintoviraston olisi hankittava ennen pätevyyskirjan myöntämistä hakijasta suppeamuotoinen turvallisuus selvitys. 1.1.2015 voimaantulleen panostajalain 2 a §:n mukaan henkilöstä tehdään ennen pätevyyskirjan myöntämistä turvallisuus selvityslain (726/2014) mukainen suppea turvallisuus selvitys. Kyseessä on määrämuotoinen selvitys. Vaihtoehtoisesti hakija voisi esittää työsuojeluviranomaiselle hankimansa turvallisuus selvitystodistuksen.

13 §. Pätevyyskirjan voimassaolo. Pykälän mukaan pätevyyskirja myönnettäisiin kerrallaan enintään viideksi vuodeksi. Voimassaoloajan pituus olisi muutos nykyisiin säännöksiin verrattuna. Voimassa olevan lain mukaan pätevyyskirja myönnetään kymmeneksi vuodeksi kerrallaan. Tihennettyä uusimisväliä voidaan perustella turvallisuus näkökohdilla. Tavoitteena on, että räjäytystyötä tekisivät vain sellaiset henkilöt, joiden osaaminen on ajantasaista ja jotka ovat sopivia työskentelemään räjähteiden kanssa. Käytännössä on havaittu, että panostajien tietoisuudessa lainsäädännön muutoksista on ollut puutteita. Myös työkokemus on voinut olla vanhentunutta, jos henkilö ei ole hiljattain ennen pätevyyskirjan uusimista toiminut panostajana. Pätevyyskirjan uusiminen jatkossa viiden vuoden välein lisäisi panostajien koulutuksellista tietopohjaa. Pätevyyskirjan uusimisen yhteydessä tulisi tarkistettua myös henkilön käyttäytymiseen liittyvä sopivuus ja siinä mahdollisesti tapahtuneet muutokset. Pätevyyskirjan uusimisvälin tihentämistä voidaan perustella myös sillä, että monet muut työmailla edellytettävät kortit (esimerkiksi työturvallisuuskortti) tulee uusia viiden vuoden välein, vaikka nämä kortit eivät liity suoraan oikeuteen harjoittaa ammattia. Tästä näkökulmasta olisi erikoista, että huomattavasti vaarallisempien työtehtävien, joissa käsitellään ja käytetään räjähteitä, suorittaminen olisi vähäisemmän koulutuksen varassa.

Pätevyyskirja olisi valtakunnallinen, joten henkilö voisi toimia samalla pätevyyskirjalla koko Suomen alueella. Säännökset koskisivat myös Ahvenanmaata. Pätevyyskirjan voimassaolo päättyisi, kun henkilö täyttää 68 vuotta. Pätevyyskirjan voimassaolon yläikäraja on tällä hetkellä 65 vuotta. Osa panostajista jatkaa työntekoaan tämän jälkeenkin, joten on johdonmukaista, että panostajan pätevyyskirja olisi voimassa yleiseen eläkkeelle jäämisen yläikärajaan asti. Tämän jälkeen henkilöllä olisi mahdollisuus hakea 27 §:n mukaisella poikkeusluvalla jatkoa pätevyyskirjalleen. Yläikärajasta säätäminen on tarpeen, jotta pätevyyskirjoja ei olisi henkilöillä, jotka eivät tosiasiallisesti harjoita ammattiaan jäätyään eläkkeelle eivätkä siten ylläpidä ammattitaitoaan.

14 §. Pätevyyskirjan uusiminen. Pykälän 1 momentin mukaan pätevyyskirja voitaisiin uusia sen voimassaoloaikana tehdystä hakemuksesta olemaan voimassa edelleen viisi vuotta. Hakemus tulisi vireille aluehallintovirastolle tehtävällä hakemuksella. Nykyisen lain mukaan hakemus tulee vireille ilmoittautumalla kertauskurssille. Käytäntö ei kuitenkaan ole toimiva, koska tieto asian vireille tulemisesta ei ohjaudu automaattisesti viranomaiselle, vaan on kertauskurssin järjestäjän toiminnan varassa. Kun hakemus tehtäisiin suoraan aluehallintovirastolle, olisi viranomaisella paremmat mahdollisuudet ennakoida hakemusten määrää ja suunnitella

toimintaansa siten, että hakemukset saadaan käsiteltyä nopeallakin aikataululla. Pätevyyskirjan uusimisen edellytyksenä olisi kertauskurssin suorittaminen.

Pykälän 2 momentin mukaan henkilö saisi jatkaa luvanvaraista toimintaa asian ratkaisemiseen saakka, jos hakemus olisi pantu vireille ennen pätevyyskirjan voimassaolon päättymistä. Säännöksellä halutaan turvata henkilön mahdollisuus työn tekemiseen. Henkilön olisi kuitenkin osallistuttava kertauskurssille pätevyyskirjan voimassaoloaikana.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa pätevyyskirjan uusimisen edellytyksenä oleva kertauskurssi peruuntuu pätevyyskirjan hakijasta riippumattomasta syystä. Näin on käytännössä tapahtunut esimerkiksi tilanteessa, jossa kertauskurssille on ilmoittautunut vain muutamia henkilöitä. Kertauskursseja saatetaan järjestää useiden satojen kilometrien päässä henkilön kotipaikasta ja olisi kohtuutonta vaatia, että henkilö osallistuu tällaiselle kurssille. Jatkoaikaa pätevyyskirjalle tällaisissa tilanteissa tulisi kuitenkin erikseen hakea aluehallintovirastolta ja sen myöntämiseen tulisi olla perusteltu syy, esimerkiksi edellä mainittu pitkä välimatka. Sitä, että henkilö ei ole laittanut hakemusta ajoissa vireille ja hänelle tulee sen vuoksi kiire uusia pätevyyskirja, ei voida pitää perusteltuna syynä. Jatkoaikaa voitaisiin myöntää enintään kuusi kuukautta.

Pykälän 4 momentin mukaan henkilön, joka ei laita hakemuksen uusimista vireille edellä kuvatulla tavalla tai ei osallistu kertauskurssille, tulisi suorittaa kertauskurssi ja kuulustelu. Kuulustelulla tarkoitetaan peruskurssin jälkeen suoritettavaa kuulustelua. Nykyisin pelkkä kuulustelun suorittaminen on riittänyt pätevyyskirjan uusimiseksi. Tätä vaihtoehtoa on nykyisin mahdollista käyttää siten, että henkilö antaa pätevyyskirjansa vanhentua tahallisesti ja aikaa vievämmän ja kalliimman kertauskurssin sijasta suorittaa vain kuulustelun. Nykyisen lainsäädännön mahdollistamaa menettelyä ei voida pitää perusteltuna.

Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä pätevyyskirjan uusimista koskevasta menettelystä.

15 §. Pätevyyskirjan peruuttaminen. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan aluehallintoviraston olisi peruutettava pätevyyskirja, jos pätevyyskirjan haltija sitä itse pyytää. Koska peruuttaminen tapahtuu pätevyyskirjan haltijan omasta tahdosta, ei aluehallintovirastolle jää tarvetta harkintavallan käytölle. 2 kohdan mukaan pätevyyskirja peruutettaisiin myös jos hakemuksessa on annettu virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet pätevyyskirjan myöntämiseen. Virheellisten tietojen tulee olla sellaisia, ettei pätevyyskirjaa olisi myönnetty, jos tiedot olisi annettu oikeansisältöisinä. Esimerkiksi henkilön antamat koulutusta tai työkokemusta koskevat virheelliset tiedot voisivat olla perusteena pätevyyskirjan peruuttamiselle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa aluehallintovirasto harkitsisi pätevyyskirjan peruuttamista. Pätevyyskirja voitaisiin peruuttaa, jos pätevyyskirjan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty tai henkilö on rikkonut panostajalakia, työturvallisuuslakia tai niiden nojalla annettuja säännöksiä.

Ehdotuksen 3 momentin mukaan, jos 2 momentin 1–2 kohdissa mainitut puutteet tai laiminlyönnit voidaan korjata, aluehallintoviraston olisi annettava pätevyyskirjan haltijalle määräaika korjata puute tai laiminlyönti. Jos esimerkiksi räjäytystyötä tekevän henkilön työskentelytavoissa todettaisiin laiminlyönnejä ja ne voitaisiin korjata, työsuojeluviranomaisen olisi ennen pätevyyskirjan peruuttamista varattava pätevyyskirjan haltijalle määräaika laiminlyöntien tai puutteiden korjaamiseen. Määräajan pituuden tulisi olla riittävä ja kohtuullinen. Perusoikeuksien yleisiin rajoitusperiaatteisiin kuuluvan suhteellisuusperiaatteen mukaan vähäinen virhe, puutteellisuus tai laiminlyönti ei vielä voi johtaa luvan peruuttamiseen.

Ennen peruuttamispäätöksen tekemistä on aluehallintoviraston varattava pätevyyskirjan haltijalle mahdollisuus tulla kuulluksi. Velvoite ei koskisi tilannetta, jossa pätevyyskirjan haltija itse pyytää pätevyyskirjan peruuttamista. Pätevyyskirjan peruuttaminen olisi hallintomenettelyä ja siihen sovellettaisiin hallintomenettelyä koskevia säädöksiä. Sovellettaviksi tulisivat hallintolain (434/2003), kielilain (423/2003), saamen kielilain (1086/2003) ja viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) säännökset.

Pätevyyskirjan peruuttamista koskeva harkinta voisi käynnistyä 16 §:n mukaisen väliaikaisen peruuttamisen yhteydessä, mutta on myös mahdollista, että väliaikaista peruuttamista koskevaa päätöstä ei ole tehty, vaan peruuttamisen edellytykset tulisivat harkintaan muutoin. Näin olisi esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö olisi syylistynyt muutoin kuin räjäytystyön yhteydessä tehtäviin laiminlyönteihin tai rikoksiin.

Pätevyyskirjan peruuttamistilanteessa on kiinnitettävä huomiota perustuslailla turvattuihin oikeuksiin. Perustuslain (731/1999) 18 §:ssä säädetään henkilön oikeudesta työhön ja elinkeinon. Säännöksen mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Pätevyyskirjan peruuttaminen vaikuttaa henkilön oikeuteen valita elinkeino, mistä voi olla huomattavia vaikutuksia henkilön toimeentuloon. Henkilöllä on edelleen mahdollisuus tehdä työtä toisen henkilön valvonnassa, mutta työskentely itsenäisesti ei ole mahdollista, jos pätevyyskirja on peruutettu. Tämän vuoksi pätevyyskirjan peruuttamiseen tulee aina olla painavat perusteet. Harkinnassa tulee huomioida toisaalta myös perustuslain 7 §:n 1 momentin säännös. Sen mukaan jokaisella henkilöllä on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Tilanteessa, jossa muiden henki ja turvallisuus on vaarantunut tai vaarantumassa, voi viranomaisella olla tapauskohtaisesti painavat perusteet pätevyyskirjan peruuttamiselle.

Pykälän 4 momentin mukaan pätevyyskirja voitaisiin peruuttaa määräajaksi, korkeintaan 12 kuukaudeksi, tai toistaiseksi. Aluehallintovirasto voisi päätöksessään määrätä, että peruuttamispäätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Ehdotus vastaa työsuojelun valvonnasta ja työpaikan yhteistoiminnasta annetun lain 15 §:n 3 momenttia. Pätevyyskirja olisi luovutettava välittömästi työsuojeluviranomaiselle.

Pykälän 5 momentin mukaan määräajaksi tehdyn peruuttamispäätöksen jälkeen työsuojeluviranomainen palauttaisi pätevyyskirjan hakemuksesta. Hakemukseen ei kuitenkaan tarvitsisi liittää samoja tietoja kuin varsinaiseen pätevyyskirjaa koskevaan hakemukseen. Toistaiseksi peruutettua pätevyyskirjaa henkilön olisi mahdollista hakea uudelleen kuten 11 §:ssä on säädetty. Aluehallintovirasto käsitelisi hakemuksen kuten kokonaan uuden hakemuksen ja siihen tulisi liittää mukaan pätevyyskirjan hakemisessa edellytetyt selvitykset.

16 §. Pätevyyskirjan väliaikainen peruuttaminen. Pykälässä säädettäisiin pätevyyskirjan väliaikaista peruuttamista. 1 momentin mukaan aluehallintovirasto voisi kiireellisissä tapauksissa peruuttaa väliaikaisesti panostajan pätevyyskirjan, jos aluehallintoviraston tietoon on tullut olennaisia seikkoja, jotka voivat johtaa pätevyyskirjan peruuttamiseen. Pätevyyskirjan väliaikainen peruuttaminen liittyy tilanteisiin, joissa viranomaisilta edellytetään nopeaa reagointia muiden henkilöiden hengen ja terveyden suojaamiseksi. Esimerkiksi räjäytystyömaalla sattuneen onnettomuuden jälkeen saattaa olla tarpeen, että henkilön pätevyyskirja voidaan peruuttaa väliaikaisesti eikä henkilöllä siten ole oikeutta tehdä räjäytystöitä itsenäisesti. Väliaikainen peruuttaminen olisi perusteltua myös esimerkiksi tilanteissa, joissa panostaja uhkaa toisen henkeä ja terveyttä vahingoittamistarkoituksessa uhaten räjähteillä tai tekee räjäytyksen muualla kuin räjäytystyömaalla. Esityksen 20 §:ssä on säädetty poliisin ilmoitusvelvollisuudesta. Onnettomuustilanteissa poliisi on usein viranomainen, joka saa ensimmäisenä tiedon tapahtu-

neesta. Tällöin väliaikaista peruuttamista koskeva harkintaprosessi voi käynnistyä poliisin ilmoituksen perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuulemisesta. Pätevyyskirjan haltijaa on pätevyyskirjan väliaikaisen peruuttamisen tilanteessa pääsääntöisesti kuultava. Kuuleminen voitaisiin jättää tekemättä, jos tilaisuus tulla kuulluksi vaarantaisi räjäytystyön turvallisuuden tai yleisen turvallisuuden. Tällaisessa tilanteessa on tarpeen turvata nopeasti turvalliset työskentelyolosuhteet muille työntekijöille ja yleinen turvallisuus muille henkilöille. Väliaikainen peruuttaminen voitaisiin tehdä enintään kolmeksi kuukaudeksi. Tuona aikana työsuojeluviranomaisen olisi mahdollista harkita, onko perusteita pätevyyskirjan peruuttamiselle pidemmäksi määräajaksi tai toistaiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan aluehallintovirasto voisi päätöksessään määrätä, että väliaikaista peruuttamista koskevaa päätöstä olisi noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Ehdotus vastaa työsuojelun valvonnasta ja työpaikan yhteistoiminnasta annetun lain 15 §:n 3 momenttia. Pätevyyskirja tulisi luovuttaa välittömästi aluehallintovirastolle.

17 §. Huomautus. Pykälässä säädettäisiin huomautuksen antamisesta. Aluehallintoviraston tulisi pätevyyskirjan peruuttamisen tai väliaikaisen peruuttamisen sijasta antaa huomautus, jos pätevyyskirjan peruuttaminen olisi olosuhteisiin nähden kohtuutonta. Mahdollisuus huomautuksen antamiseen ei koskisi 15 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tilanteita, joissa pätevyyskirja on peruutettava. Huomautus annettaisiin tilanteissa, joissa rikkomusten vähäisyyden vuoksi huomautus olisi peruuttamista sopivampi seuraamus. Tilanne voisi liittyä esimerkiksi tilanteisiin, joissa henkilö jättää 6 §:n mukaisesti lääkärinlausunnon toimittamatta.

18 §. Pätevyyskirjan haltijan ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin pätevyyskirjan haltijan velvollisuudesta ilmoittaa aluehallintovirastolle sellaisista terveydellisissä sopivuudessaan tapahtuneista muutoksista, jotka estävät henkilön toimimisen panostajana. Säännös korostaisi henkilön omaa vastuuta arvioida kykyään työskennellä tehtävissä, joiden huolimaton suorittaminen voi aiheuttaa vaaraa ulkopuolisille.

19 §. Työnantajan ilmoitusoikeus. Pykälässä säädettäisiin panostajan pätevyyskirjan haltijan työnantajan oikeudesta ilmoittaa sellaisista tietoonsa seikoista, jotka voivat vaikuttaa henkilön pätevyyskirjan voimassaoloon. Ilmoitus tulisi tehdä kirjallisesti. Vaikka työsuojeluviranomaiset valvovat panostajana toimimista, ei valvonnalla pystytä kattamaan täydellisesti kaikkien työmaiden toimintaa. Työnantajan ilmoitusoikeutta voidaan perustella turvallisuuden vahvistumisen näkökulmasta.

20 §. Poliisin ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin poliisin velvollisuudesta ilmoittaa aluehallintovirastolle sellaisista tietoonsa tulleista olennaisista seikoista, jotka voivat vaikuttaa panostajan pätevyyskirjan voimassaoloon. Käytännössä poliisin tietoon voi tulla rikostorjunnan ja rikosten selvittämisen yhteydessä seikkoja, joilla on yhtymäkohtia panostajiin ja pätevyyskirjan voimassaolon edellytyksiin. Tällöin on perusteltua, että poliisi antaa työsuojeluviranomaiselle tiedon, jotta työsuojeluviranomainen voi arvioida, johtavatko sen tietoon tulleet seikat panostajan pätevyyskirjan peruuttamiseen. Esimerkiksi suppeaan turvallisuusselvitykseen antamiseen jälkeen tapahtuneet poliisin tietoon tulleet muutokset voisivat olla seikkoja, joista tulisi ilmoittaa työsuojeluviranomaiselle. Myös räjäytystyömailla tapahtuneet onnettomuudet voivat tyypillisesti olla tilanteita, joissa poliisilla on ilmoitusvelvollisuus työsuojeluviranomaisille.

21 §. Terveysthuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeus. Pykälän 1 momentin mukaan lääkirillä tai muulla tervetysthuollon ammattihenkilöllä olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä tehdä aluehallintovirastolle ilmoitus henkilöstä, jonka hän perustellusta syyistä katsoo tervetystentilansa tai käyttäytymisensä perusteella olevan sopimaton toimimaan panostajana. Nykyisessä panostajalaissa ei ole vastaavaa säännöstä. Lääkirin ja muun tervetysthuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeudella pyritään varmistamaan, että räjäytystyötä eivät tee sellaiset henkilöt, jotka voivat aiheuttaa toiminnallaan vaaraa itselle tai toisten henkilöiden hengelle ja tervetystdelle. Pätevyyskirjan voimassaoloaikana voi henkilön tervetystentilassa ilmetä muutoksia, jotka estävät tai heikentävät hänen kykyään toimia panostajana. Tämän vuoksi on perusteltua, että tervetysthuollon ammattihenkilöllä olisi mahdollisuus ilmoittaa asiasta työsuojeluviranomaiselle, joka puolestaan tekee arvion henkilön sopivuudesta työtehtäviin. Samantyyppinen säännös on ampuma-aselaisissa. Tervetysthuollon henkilöillä olisi panostajien osalta ilmoitusoikeus, ei velvollisuus.

Pykälän 2 momentissa olisi valtuutussäännös tarkempien säännösten antamiseen valtioneuvoston asetuksella.

22 §. Panostajan pätevyyskirjojen rekisteri. Pykälän 1 momentin mukaan aluehallintovirasto pitäisi työsuojelun edistämiseksi ja asianmukaista valvontaa varten panostajan pätevyyskirjojen rekisteriä. Tietojen tallentaminen on tarpeen pätevyyskirjojen myöntämisen ja hallinnoinnin näkökulmasta. Rekisteriin tallennettaisiin henkilöstä tietyt tiedot, joita olisivat nimi ja tunnistetiedot, pätevyyskirjasta ilmenevän oikeutuksen laajuus ja pätevyyskirjan voimassaoloaika, pätevyyskirjan haltijan tervetystentilaa koskevat tiedot, pätevyyskirjan haltijan koulutus, suoritettu kuulustelu ja työkokemus sekä tiedot työsuojeluviranomaisen tekemästä pätevyyskirjan peruuttamisesta, väliaikaisesta peruuttamisesta ja työsuojeluviranomaisen antamasta huomautuksesta.

Pätevyyskirjan haltijan tervetystentilaa koskevien tietojen sisällyttäminen rekisteriin olisi tarpeen, koska pätevyyskirjan haltijalta edellytetään 5 §:n 2 momentin 2 kohdan ja 6 §:n perusteella tervetystdentillistä sopivuutta. Tervetystdentilan osalta rekisteriin merkittäisiin lääkirintodistuksen antaneen lääkirin nimi ja yksilöintitunnus. Lisäksi rekisterissä olisi merkintä ”normaali tai katso lääkirintodistus”. Lääkirintodistus olisi hakemusasiakirjojen liitteenä, ei rekisterissä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rekisteritietojen säilyttämisaajasta.

23 §. Tietojen luovuttaminen, henkilötietojen käsittely ja rekisteröidyn oikeudet. Aluehallintovirasto voisi 1 momentin mukaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa panostajan pätevyyskirjojen rekisterin tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti muulle viranomaiselle laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Tietoja voitaisiin luovuttaa myös EU- ja ETA-valtion viranomaiselle pätevyyskirjan myöntämiseen ja valvontaan liittyvien tehtävien hoitamiseksi samalla tavoin. Säännös on tarpeen, jotta esimerkiksi poliisi voisi omassa toiminnassaan saada tiedon nopeasti siitä, onko henkilöllä panostajan pätevyyskirja.

Muilta osin panostajan pätevyyskirjojen rekisteriin tallennettujen tietojen julkisuuteen ja tietojen luovuttamiseen sovellettaisiin viranomaisten toiminnasta annettua lakia (621/1999). Henkilötietojen käsittelyyn ja rekisteröidyn henkilön oikeuksiin sovellettaisiin henkilötietolakia (523/1999).

24 §. Muutoksenhaku. Panostajalaissa on osaltaan kysymys henkilön oikeudesta tehdä työtä. Koska pätevyyskirjan myöntämistä ja peruuttamista koskeva aluehallintoviraston päätös koskee henkilön oikeuksia ja velvollisuuksia, täytyy päätöksestä olla muutoksenhakumahdollisuus tuomioistuimeen. Panostajan kuulustelussa saatua hylkävään päätökseen saa vaatia oi-

kaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaisissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen ja muuhun aluehallintoviraston päätökseen saisi hakea muutosta hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaisesti. Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee pätevyyskirjan peruuttamista, väliaikaista peruuttamista ja huomautusta koskevassa asiassa muutosta haettaisiin hallintolainkäyttölain mukaisesti. Muista hallinto-oikeuden päätöksistä valitusoikeus olisi rajoitettumpaa ja valituksessa edellytettäisiin korkeimman hallinto-oikeuden valituslupaa.

25 §. Rangaistussäännös. Laki sisältäisi rangaistussäännöksen. Panostajarikkomuksesta tuomittaisiin sakkorangaistukseen se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta tekee räjäytystyötä, vaikka hänellä ei ole siihen 3 §:n 1 momentin mukaista oikeutta. Sääntelyssä olisi kysymys huolellisuusvelvoitteen turvaamisesta ja rangaistavuuden kynnykseksi ehdotetaan näin ollen tekijän huolimattomuutta. Säännös tulisi sovellettavaksi yksittäisiin rikkomuksiin, joista ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Rikoslain 47 luvun 1 §:ssä säädetään rangaistavaksi työturvallisuusrikos, josta rangaistus voi olla sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi. Panostajarikkomus voi olla osa työturvallisuusrikosta.

26 §. Poikkeuslupa. Esityksessä ehdotetaan, että tietyissä tilanteissa henkilölle voitaisiin myöntää poikkeuslupa työskennellä panostajana. Ensinnäkin pätevyyskirjan voimassaoloa voitaisiin jatkaa henkilön täytettyä 68 vuotta. Työsuojeluviranomaisen harkintaan jäisi se, kuinka pitkäksi aikaa poikkeuslupa myönnetään. Nykyisen käytännön mukaan poikkeuslupia on myönnetty näissä tapauksissa noin kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Poikkeuslupaa voidaan edelleen jatkaa, jos pätevyyskirjan myöntämisen edellytykset täyttyvät. Poikkeuslupa voitaisiin myöntää myös ulkomailla pätevöityneelle panostajalle. Kyseessä olisi tiettyä työkohdetta tai rajattua aikaa koskeva poikkeuslupa. Säännös olisi tarpeen työvoiman saatavuuden näkökulmasta. Ulkomailla pätevöityneillä henkilöillä on tyypillisesti hyvätasoista osaamista tietynlaisiin töihin, esimerkiksi tunnelityömaille, koska he ovat saaneet omassa kotimaassa koulutuksen ja kerryttäneet työkokemusta. Heidän koulutuksesta ei kuitenkaan ole samanlainen kuin Suomessa eikä sitä voida kaikissa tapauksissa tunnustaa 10 §:n mukaisesti.

27 §. Pätevyyskirjan mukana pitäminen ja sen esittämisvelvollisuus. Esityksessä ehdotetaan, että pätevyyskirjan haltijan tulisi pitää pätevyyskirjaa mukanaan hänen suorittaessaan räjäytystyötä. Nykyisessä lainsäädännössä ei ole vastaavaa säännöstä. Velvollisuus pitää pätevyyskirjaa mukana on perusteltua turvallisuuden kannalta, koska viranomaisten olisi helpompi selvittää, onko työmaalla työskentelevillä henkilöillä oikeus räjäytystyön tekemiseen.

28 §. Valvonta. Lain noudattamista valvoisivat työsuojeluviranomaiset eli aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet. Valvontaa suorittaisivat omilla alueillaan kaikki työsuojelun vastuualueet. Työsuojeluviranomaisten valvonnasta ja valvonnassa käytettävissä olevista keinoista säädetään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006).

Työsuojelun vastuualueille voidaan määrätä erikoistumistehtäviä. Lain aluehallintovirastoista (896/2009) 6 §:n 2 momentin mukaan toimialueen laajentamisesta säädetään työsuojelun tehtävissä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Tältä osin on tarkoitus, että nykyinen käytäntö jatkuu ja pätevyyskirjat myöntävänä viranomaisena toimisi Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue.

29 §. Pätevyyskirjan kaava. Esityksen mukaan työsuojeluviranomainen eli käytännössä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto vahvistaisi pätevyyskirjan kaavan. Pätevyyskirjassa olisi määriteltynä henkilön pätevyyskirjan luokka ja muut tarvittavat tiedot. Pätevyyskirjaan on myös mahdollista liittää esimerkiksi henkilön kuva valvonnan helpottamiseksi.

30 §. Voimaantulo. Ehdotettu laki sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen. Lain kanssa samanaikaisesti on tarkoitus antaa valtioneuvoston asetus panostajien pätevyyskirjoista. Voimaantulosäännöksellä kumottaisiin voimassa oleva panostajalaki. Samassa yhteydessä kumoutuisivat myös voimassa oleva valtioneuvoston asetus panostajien pätevyyskirjoista, sosiaali- ja terveysministeriön asetus panostajan pätevyyskirjan myöntävästä viranomaisesta ja pätevyyskirjan saamiseksi vaadittavasta koulutuksesta sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus räjähdysaineen työmaavalmistuksen turvallisuudesta. Valtioneuvoston asetuksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen panostajan pätevyyskirjan myöntävästä viranomaisesta ja pätevyyskirjan saamiseksi vaadittavasta koulutuksesta osalta on tarkoitus antaa tarvittavilta osin valtioneuvoston asetustasoista sääntelyä. Räjähdysaineen työmaavalmistuksen osalta sääntely ei ole jatkossa tarpeen. Asiasta on säännökset muualla lainsäädännössä. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä tarvittaviin toimiin lain toimeen panemiseksi.

Pykälässä säädettäisiin myös siirtymäajasta. Siirtymäsäännöksen mukaan nykyisen panostajalain voimassaolon aikana myönnettyt pätevyyskirjat olisivat voimassa viisi vuotta lain voimaantulosta. Siirtymäsäännös koskisi velvollisuutta hankkia esityksen mukainen pätevyyskirja, mutta esimerkiksi pätevyyskirjan peruuttamista, väliaikaista peruuttamista ja huomautusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin heti lain voimaantullessa.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä nykyisten pätevyyskirjojen muuttumisesta. Käytännössä annettaisiin säännökset siitä, mihin pätevyyskirjaluokkiin nykyiset pätevyyskirjat vaihdettaisiin ja nykyisten sosiaali- ja terveysministeriön kuulustelijaoikeuksien muuttumisesta asiantuntijaoikeuksiksi.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2016.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esityksen tarkoituksena on saattaa panostajia koskeva lainsäädäntö perustuslain edellyttämälle tasolle. Vuonna 2000 panostajia koskeva sääntely nostettiin lain tasolle kun tasavallan presidentin antama panostaja-asetus kumottiin ja säädettiin nykyinen panostajalaki. Tuolloin ei kuitenkaan tehty lainsäädäntöön sisällöllisiä muutoksia. Panostajalainsäädäntö on yhteydessä perustuslain 18 §:ään, joka koskee oikeutta työhön ja elinkeinovapautta. Säännöksen mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Pätevyyskirjan vaatimista räjäytystyön tekemisen edellytyksenä on tarkasteltava suhteessa ammatin- ja elinkeinon harjoittamisen oikeuteen.

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaisesti elinkeinon tai ammatinharjoittamisen luvanvaraisuudesta on säädettävä lailla. Lailla säädettävien elinkeinonvapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, minkä lisäksi rajoitusten olennainen sisältö, kuten rajoitusten laajuus ja edellytykset, tulee ilmetä laista. Ehdotuksessa on esitetty tarkkarajaisesti pätevyyskirjan myöntämisen ja peruuttamisen edellytykset. Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyä koskevissa kannanotoissaan pitänyt elinkeinoluvan peruuttamista voimakkaammin yksilön oikeusasemaan puuttuvana viranomaistoimena kuin elinkeinoluvan myöntämättä jättämistä. Perustuslakivaliokunta on sen vuoksi katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa elinkeinoluvan peruuttamismahdollisuus vakaviin ja olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset ja varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen. Ehdotuksen

HE 134/2015 vp

mukaan panostajalle tulee antaa huomautus, jos pätevyyskirjan peruuttaminen olisi olosuhteisiin nähden kohtuutonta. Vähäinen virhe, puutteellisuus tai laiminlyönti ei voi johtaa pätevyyskirjan peruuttamiseen. (PeVL 31/2006 vp, s. 2, PeVL 8/2006 vp, s. 3/II, PeVL 48/2005 vp, s. 2/I, PeVL 16/2007 vp, s. 3 ja PeVL 13/2014 vp, s. 2-3) Nämä periaatteet on otettu ehdotuksessa huomioon.

Esityksessä ehdotetut rajoitukset perustuvat hengen, terveyden ja yleisen turvallisuuden suojeleluun. Perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Perustuslain 18 §:n mukaan julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Työsuojeluviranomaisten harkinta on sidottua laillisuusharkintaa. Lakiehdotuksen voidaan siten katsoa olevan sopusoinnussa perustuslain kanssa.

Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa iän perusteella. Ehdotuksessa on esitetty, että panostajan pätevyyskirja voitaisiin myöntää 20 vuotta täyttäneelle henkilölle. Tältä osin se olisi poikkeus henkilöiden yhdenvertaisesta kohtelusta. Perustuslakivaliokunta on todennut perusoikeusuudistuksen esitöihin (HE 309/1992 vp, s. 42–43) ja omaan vakiintuneeseen tulkintakäytäntöön (PeVL 18/2010 vp, s. 3 ja PeVL 46/2006 vp, s. 2/II) viitaten, ettei yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn. Olennaista on, että erottelut voidaan perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla. Perustuslakivaliokunnan mukaan erottelut eivät saa olla mielivaltaisia eivätkä ne saa muodostua kohtuuttomiksi. Ikäraja on perusteltu toisten henkilöiden turvallisuuden näkökulmasta, koska panostajan työ vaatii tekijältään huolellisuutta ja kokemusta. Asetettu ikäraja ei ole mielivaltainen tai kohtuuton. Perustuslain säännökset on siten huomioitu esityksessä.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Kyseinen lainkohta liittyy pätevyyskirjan edellytyksenä olevan kuulustelun järjestämiseen. Ehdotuksen mukaan aluehallintovirasto valvoisi kuulustelun järjestämistä, mutta ulkopuolinen asiantuntija avustaisi kuulustelun järjestämisessä käytännössä siten, että yksityiset asiantuntijat henkilöt valmistelisivat kuulustelukokeet. Kuulustelun tuloksesta voisi hakea muutosta aluehallintovirastolta. Lakiehdotuksen voidaan katsoa olevan sopusoinnussa perustuslain kanssa.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön (PeVL 51/2002 vp, s. 2 ja PeVL 35/2004 vp, s. 2) mukaan henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset tietojen luovutettavuus mukaan luettuna sekä tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturva. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista. Lailla säätämisen vaatimus koskee myös mahdollisuutta luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp). Mainitut seikat on huomioitu ehdotuksessa. Lakiehdotus voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Panostajalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään panostajan oikeuksista ja velvollisuuksista, panostajan pätevyyskirjan myöntämisen, uusimisen ja peruuttamisen edellytyksistä sekä pätevyyskirjan voimassaolosta. Lisäksi laissa säädetään panostajan pätevyyskirjojen rekisteristä ja tietojen luovuttamisesta rekisteristä.

Tätä lakia ei sovelleta poliisin ja pelastuslaitoksen virkatehtävien hoitamiseen eikä puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen palveluksessa olevan henkilön, asevelvollisen tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavan henkilön puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen määräyksestä tai palveluksessa suorittamaan palvelusohjelmaan merkittyyn tai muuhun erikseen määrättyyn koulutussuunnitelmien mukaiseen sellaiseen sotilaalliseen harjoitukseen ja koulutukseen sekä siihen välittömästi liittyvään työhön, jonka pääasiallinen tarkoitus on sotilaallisessa toiminnassa tarvittavien erityisten valmiuksien harjoittaminen.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *panostajalla* henkilöä, jolla on voimassa oleva panostajan pätevyyskirja ja joka suorittaa räjäytystyötä;
- 2) *räjäytystyöllä* työtä, jossa käsitellään, käytetään ja säilytetään räjähteitä tai laaditaan sytytysjärjestelmiä;
- 3) *louhintatyöllä* kallion tai mineraalien irrotusta ja siihen liittyviä töitä;
- 4) *panostamisella* räjähteiden asettamista räjäytettävään kohteeseen;
- 5) *maanpäällisellä työllä* räjäytys- ja louhintatöitä, jotka tehdään maan pinnan yläpuolella.

3 §

Oikeus tehdä räjäytystyötä

Räjäytystyötä saa tehdä henkilö, jolla on voimassa oleva asianmukainen pätevyyskirja ja joka on rekisteröity panostajan pätevyyskirjojen rekisteriin. Hänen välittömässä valvonnassaan räjähteitä saa käsitellä ja käyttää muukin täysi-ikäinen henkilö siten kuin siitä erikseen säädetään.

Räjähteitä saa tarvittaessa hävittää muukin kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö siten kuin siitä erikseen säädetään.

4 §

Panostajan pätevyyskirjat

Panostajan pätevyyskirjoja ovat:

- 1) tehosteräjäyttäjän pätevyyskirja;
- 2) nuoremman panostajan pätevyyskirja;
- 3) vanhemman panostajan pätevyyskirja;
- 4) ylipanostajan pätevyyskirja;
- 5) räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirja.

Pätevyyskirja voidaan myös myöntää koskemaan vain määrättyjä räjäytystyön osa-alueita tai räjäytystyötä vain määrätyissä olosuhteissa. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä edellä tarkoitettujen räjäytystyön osa-alueet ja olosuhteet ovat.

5 §

Pätevyyskirjan myöntäminen

Panostajan pätevyyskirjan myöntää aluehallintovirasto.

Panostajan pätevyyskirja myönnetään hakijalle,

- 1) joka on täyttänyt 20 vuotta;
- 2) joka on terveydeltään sopiva;
- 3) joka on hyvämaineinen;
- 4) joka on koulutukseltaan pätevä; ja
- 5) jolla on riittävä työkokemus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää siitä, miten pätevyyskirjan myöntämisen edellytykset todennetaan.

6 §

Terveydentilan osoittaminen

Edellä 5 §:n 2 momentin 2 kohdan mukainen pätevyyskirjan hakijan terveydentilainen sopivuus osoitetaan aikaisintaan kolme kuukautta ennen hakemuksen tekemistä annetulla lääkärinlausunnolla.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada lääkärinlausunto muulloinkin kuin pätevyyskirjan myöntämisen ja uusimisen yhteydessä, jos on syytä epäillä henkilön sopivuutta panostajaksi.

7 §

Panostajalta edellytetty käyttäytyminen

Panostajan pätevyyskirjan hakija ei täytä 5 §:n 2 momentin 3 kohdan edellytystä, jos hänet on siten, että teko tai teot osoittavat hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä:

- 1) viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla yli kahden vuoden vankeusrangaistukseen;
- 2) viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen;
- 3) viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitettua järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta, 20 luvun 1, 2, 4, 5, 5 a, 6, 7, 7 a, 8, 8 a–8 c, 9 tai 9 a §:ssä

tarkoitetusta seksuaalirikoksesta, 25 luvun 7 §:ssä tarkoitettu laittomasta uhkauksesta tai 7 a §:ssä tarkoitettu vainoamisesta, 34 luvun 1 §:ssä tarkoitettu tuhotyöstä, 34 a luvun 1–4, 4 a–4 c tai 5 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksesta, 41 luvun 1 §:ssä tarkoitettu ampumaaaserikoksesta, 44 luvun 11 §:ssä tarkoitettu räjähdერიkoksesta tai 12 §:ssä tarkoitettu varomattomasta käsittelystä tai 47 luvun 1–3, 3 a, 4–6 tai 6 a §:ssä tarkoitettu työrikoksesta;

4) vähintään kolmesti viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen rikoslain 21 luvun 5 §:ssä tarkoitettu pahoinpitelystä, 23 luvun 1–4 §:ssä tarkoitettu liikennerikoksesta tai 50 luvun 1 §:ssä tarkoitettu huumausainirikoksesta; tai

5) viimeisten viiden vuoden aikana laiminlyönyt toistuvasti olennaisia räjäytystyön turvallisuusvaatimuksia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna lisäksi pätevyyskirjan hakija ei täytä 5 §:n 2 momentin 3 kohdan edellytystä, jos hakijaa on hänen omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai käyttäytymisensä taikka muun aikaisemman toimintansa perusteella pidettävä ilmeisen sopimattomana toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä.

8 §

Panostajan koulutus

Täyttääkseen 5 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettua edellytyksen panostajan on suoritettava panostajan peruskurssi ja sen jälkeen kuulustelu. Pätevyyskirjan uusimisen edellytyksenä on kertauskurssin suorittaminen.

Panostajan perus- ja kertauskurssilla tulee olla nimettynä kurssin johtaja, jonka nimeää kurssin järjestävä taho. Kurssin johtajan tulee hyvissä ajoin, viimeistään 14 vuorokautta ennen kurssin aloittamista tehdä ilmoitus aluehallintovirastolle. Ilmoitukseen tulee liittää aluehallintoviraston vahvistama aineisto. Aluehallintovirastolla tai sen määräämällä on oikeus osallistua kurseille koulutuksen ohjaus- ja valvontatarkoituksessa.

Aluehallintovirasto valvoo panostajan peruskurssin jälkeen suoritettavaa kuulustelua ja se järjestetään aluehallintoviraston hyväksymällä tavalla. Kuulustelussa voidaan käyttää apuna aluehallintovirasto hyväksymää asiantuntijaa.

Kuulustelun yhteydessä peritään kuulusteluun osallistuvalla kuulustelumaksu ja tarvittaessa muut kuulustelusta aiheutuvat kustannukset. Kuulustelumaksun määräytymisen perusteena käytetään kuulustelun järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.

Panostajakoulutuksen asiantuntijaelimenä toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä panostajakoulutuslautakunta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä panostajan perus- ja kertauskurssin sisällöstä, panostajakoulutuslautakunnasta, kurssin johtajasta, kuulustelun järjestämisestä, asiantuntijoista ja kuulustelun yhteydessä perittävistä maksuista.

9 §

Panostajan työkokemus

Tehosteräjäyttäjän pätevyyskirjan saamiseksi vaaditaan työkokemusta tehosteräjäyttäjän työssä vähintään kuusi kuukautta.

Nuoremman panostajan pätevyyskirjan saamiseksi vaaditaan työkokemusta nuoremman panostajan työssä vähintään kuusi kuukautta.

HE 134/2015 vp

Vanhemman panostajan pätevyyskirjan saamiseksi vaaditaan työkokemusta räjäytys- ja louhintatyössä vähintään 12 kuukautta, josta vähintään kolme kuukautta on vanhemman panostajan pätevyyttä edellyttävässä räjäytystyössä.

Ylipanostajan pätevyyskirja voidaan myöntää vanhemman panostajan pätevyyskirjan haltijalle. Ylipanostajan pätevyyskirjan saamiseksi vaaditaan työkokemusta vanhempana panostajana räjäytys- ja louhintatyössä vähintään 18 kuukautta. Työkokemuksesta vähintään kolme kuukautta tulee olla ylipanostajan pätevyyttä edellyttävässä räjäytystyössä.

Räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirja voidaan myöntää ylipanostajan pätevyyskirjan haltijalle. Räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirjan saamiseksi vaaditaan työkokemusta ylipanostajan pätevyyttä edellyttävässä räjäytys- ja louhintatyössä asutulla alueella vähintään 24 kuukautta. Työkokemuksesta vähintään kolme kuukautta tulee olla maanpäällisestä räjäytys- ja louhintatyöstä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä työkokemuksen määrästä ja laadusta.

10 §

Poikkeukset koulutus- ja työkokemusvaatimuksista

Edellä 5 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettu pätevyys on myös henkilöllä, jolla on ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa (1093/2007) tarkoitettu päätös toisessa Euroopan unioniin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa myönnettyjen muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta räjäytystyöhön. Päätöksen tekee aluehallintovirasto.

Vaikka hakija ei ole suorittanut panostajan peruskurssia, vanhemman panostajan pätevyyskirja voidaan antaa sellaiselle diplomi-insinööriin, insinööriin, teknikon tai muun vastaavan tutkinnon suorittaneelle, jolla on suorittamansa koulutuksen ja hankkimansa ammattitaidon perusteella pätevyyskirjan saamiseksi riittävät tiedot ja joka on suorittanut pätevyyskirjan saamiseksi edellytetyn vanhemman panostajan kuulustelun. Edellytyksenä on tällöin lisäksi, että hakijalla on vähintään 12 kuukauden käytännön työkokemus räjäytys- ja louhintatyössä.

Ylipanostajan pätevyyskirja voidaan myöntää vanhemman panostajan pätevyyskirjan haltijalle. Hakijalla tulee olla 2 momentissa tarkoitettut riittävät tiedot ja hänen tulee olla suorittanut pätevyyskirjan saamiseksi edellytetty ylipanostajan kuulustelu. Ylipanostajan pätevyyskirjan saamiseksi vaaditaan lisäksi vähintään 18 kuukautta monipuolista työkokemusta vanhempana panostajana räjäytys- ja louhintatyössä.

Räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirja voidaan myöntää henkilölle, jolla on 2 momentissa tarkoitettut riittävät tiedot ja joka on suorittanut pätevyyskirjan saamiseksi edellytetyn räjäytystyön vastuuhenkilön kurssin sekä kuulustelun. Räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirjan saamiseksi vaaditaan työkokemusta ylipanostajan pätevyyttä edellyttävässä räjäytys- ja louhintatyössä asutulla alueella vähintään 24 kuukautta. Työkokemuksesta vähintään kuusi kuukautta tulee olla maanpäällisestä käytännön räjäytys- ja louhintatyössä. Lisäksi edellytetään nuoremman panostajan kurssin suorittamista, ellei henkilöllä ole vanhemman panostajan tai ylipanostajan pätevyyskirjaa.

11 §

Pätevyyskirjan hakeminen

Panostajan pätevyyskirjaa haetaan aluehallintovirastolta. Hakemukseen on liitettävä tarvittavat selvitykset pätevyyskirjan myöntämisen edellytysten täyttymisestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemukseen liitettävistä selvityksistä.

HE 134/2015 vp

12 §

Turvallisuusselvitys

Panostajan pätevyyskirjan myöntävän aluehallintoviraston on ennen pätevyyskirjan myöntämistä hankittava pätevyyskirjaa hakeneesta turvallisuusselvityslaisissa (726/2014) tarkoitettu suppea henkilöturvallisuusselvitys, jollei hakija esitä aluehallintovirastolle mainitun lain mukaan annettua turvallisuusselvitystodistusta.

13 §

Pätevyyskirjan voimassaolo

Panostajan pätevyyskirja myönnetään enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Pätevyyskirja on voimassa koko maassa. Pätevyyskirjan voimassaolo päättyy, kun panostaja täyttää 68 vuotta.

14 §

Pätevyyskirjan uusiminen

Panostajan pätevyyskirjan voimassaoloaika voidaan jatkaa viidellä vuodella sen voimassaoloaikana tehdystä hakemuksesta. Voimassaolon jatkamisen edellytyksenä on 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun kertauskurssin suorittaminen.

Jos pätevyyskirjan voimassaolon jatkamista koskeva hakemus on pantu vireille ennen pätevyyskirjan viimeistä voimassaolopäivää, pätevyyskirjan haltija saa jatkaa toimintaansa aikaisemman pätevyyskirjan perusteella asian ratkaisemiseen saakka. Hakijan on kuitenkin osallistuttava kertauskurssille pätevyyskirjan voimassaoloaikana.

Jos pätevyyskirjan voimassaolon jatkamisen edellytyksenä oleva kertauskurssi peruuntuu hakijasta riippumattomista syistä, hakijalla on oikeus saada perustellusta syystä jatkoaikaa pätevyyskirjalleen enintään kuusi kuukautta pätevyyskirjan voimassaolon päättymisestä. Jatkoaikaa haetaan aluehallintovirastolta.

Se, joka ei ole uusinnut pätevyyskirjaansa sen voimassaoloaikana tai sille myönnettynä jatkoaikana, voi saada uuden pätevyyskirjan esittämällä todistuksen suoritetusta kertauskurssista ja panostajan kuulustelusta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pätevyyskirjan uusimista koskevasta menettelystä.

15 §

Pätevyyskirjan peruuttaminen

Aluehallintoviraston on peruutettava panostajan pätevyyskirjan voimassaolo, jos:

- 1) pätevyyskirjan haltija sitä itse pyytää; tai
- 2) hakemuksessa on annettu virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet pätevyyskirjan myöntämiseen.

Aluehallintovirasto voi peruuttaa panostajan pätevyyskirjan, jos:

- 1) panostaja ei täytä enää 5–7 §:n mukaisia pätevyyskirjan myöntämisen edellytyksiä; tai
- 2) panostaja on pätevyyskirjaa edellyttävässä toiminnassa rikkonut tätä lakia, työturvallisuuslakia (738/2002) tai niiden nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

Jos 2 momentissa tarkoitetut puutteet tai laiminlyönnit voidaan korjata, aluehallintoviraston on asetettava pätevyyskirjan haltijalle määräaika puutteiden tai laiminlyönnin korjaamiseksi. Aluehallintovirasto voi peruuttaa pätevyyskirjan voimassaolon, jos pätevyyskirjan haltija ei ole korjannut puutetta tai laiminlyöntiä määräajassa.

Pätevyyskirjan voimassaolo peruutetaan enintään 12 kuukaudeksi tai toistaiseksi. Pätevyyskirjan haltijan on välittömästi luovutettava pätevyyskirja aluehallintovirastolle.

Aluehallintovirasto voi päätöksessään määrätä, että peruuttamispäätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

Aluehallintovirasto palauttaa pätevyyskirjan sen haltijalle hakemuksesta peruuttamispäätöksessä määrätyn ajan jälkeen. Pätevyyskirjaa, jonka voimassaolo on peruutettu toistaiseksi, haetaan kuten 11 §:ssä säädetään.

16 §

Pätevyyskirjan väliaikainen peruuttaminen

Aluehallintovirasto voi kiireellisissä tapauksissa väliaikaisesti peruuttaa panostajan pätevyyskirjan voimassaolon, jos sen tietoon on tullut olennaisia seikkoja, jotka voisivat johtaa panostajan pätevyyskirjan voimassaolon peruuttamiseen.

Jos pätevyyskirjan haltijalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi vaarantaisi räjäytystöiden työturvallisuuden tai yleisen turvallisuuden, aluehallintovirasto voi jättää kuulemisen tekemättä. Pätevyyskirjan voimassaolon väliaikainen peruuttaminen määrätään olemaan voimassa enintään kolme kuukautta. Aluehallintovirasto voi määrätä, että väliaikaista peruuttamista koskevaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

Pätevyyskirjan haltijan on välittömästi luovutettava pätevyyskirja, jonka voimassaolo on peruutettu väliaikaisesti, aluehallintovirastolle.

17 §

Huomautus

Pätevyyskirjan voimassaolon peruuttamisen tai väliaikaisen peruuttamisen sijasta aluehallintoviraston tulee antaa pätevyyskirjan haltijalle huomautus, jos pätevyyskirjan voimassaolon peruuttaminen tai väliaikainen peruuttaminen olisi olosuhteisiin nähden kohtuutonta.

18 §

Pätevyyskirjan haltijan ilmoitusvelvollisuus

Panostajan pätevyyskirjan haltijan on viipymättä ilmoitettava aluehallintovirastolle terveydellisessä sopivuudessaan tapahtuneista muutoksista, jotka estävät hänen toimimisensa panostajana.

19 §

Työnantajan ilmoitusoikeus

Panostajan pätevyyskirjan haltijan työnantajalla on oikeus ilmoittaa aluehallintovirastolle tietoonsa tulleista seikoista, jotka voivat vaikuttaa pätevyyskirjan voimassaoloon. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti.

HE 134/2015 vp

20 §

Poliisin ilmoitusvelvollisuus

Poliisin on viipymättä ilmoitettava aluehallintovirastolle tietoonsa tulleista olennaisista seikoista, jotka voivat vaikuttaa panostajan pätevyyskirjan voimassaoloon.

21 §

Terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeus

Lääkärillä ja muulla terveydenhuollon ammattihenkilöllä on oikeus salassapitosäännösten estämättä tehdä aluehallintovirastolle ilmoitus henkilöstä, jonka hän potilastietojen ja henkilön tapaamisen perusteella katsoo perustellusta syystä olevan terveydentilansa tai käyttäytymisensä perusteella sopimaton toimimaan panostajana.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitusmenettelystä, ilmoitusten sisällöstä sekä niiden käsittelyyn oikeutetusta aluehallintoviraston henkilöstöstä.

22 §

Panostajan pätevyyskirjojen rekisteri

Aluehallintovirasto pitää työsuojelun edistämiseksi ja asianmukaista valvontaa varten panostajan pätevyyskirjojen rekisteriä. Rekisteriin tallennetaan:

- 1) pätevyyskirjan haltijan nimi ja tunnistetiedot;
- 2) pätevyyskirjasta ilmenevän oikeutuksen laajuus ja pätevyyskirjan voimassaoloaika;
- 3) pätevyyskirjan haltijan terveydentilaa koskevat tiedot;
- 4) pätevyyskirjan haltijan koulutus, suoritettu kuulustelu ja työkokemus;
- 5) tieto pätevyyskirjan voimassaolon peruuttamisesta;
- 6) tieto pätevyyskirjan voimassaolon väliaikaisesta peruuttamisesta;
- 7) tieto aluehallintoviraston 17 §:n nojalla antamasta huomautuksesta.

Rekisteriin merkityt tiedot säilytetään viiden vuoden ajan pätevyyskirjan voimassaolon päätymisestä.

23 §

Tietojen luovuttaminen, henkilötietojen käsittely ja rekisteröidyn oikeudet

Aluehallintovirasto voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 22 §:ssä tarkoitettuja tietoja muulle viranomaiselle sen laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi sekä Euroopan unionin jäsenvaltion ja Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaiselle pätevyyskirjan myöntämiseen ja valvontaan liittyvien tehtävien hoitamiseksi. Tietoja voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Rekisteriin tallennettujen tietojen julkisuudesta ja tietojen luovuttamisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999). Henkilötietojen käsittelystä ja rekisteröidyn henkilön oikeuksista säädetään henkilötietolaissa (523/1999).

HE 134/2015 vp

24 §

Muutoksenhaku

Panostajan kuulustelun hylkävään päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun ja muuhun aluehallintoviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen pätevyyskirjan peruuttamista, väliaikaista peruuttamista ja huomautusta koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

25 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta tekee räjäytystyötä, vaikka hänellä ei ole siihen 3 §:n 1 momentin mukaista oikeutta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *panostajarikkomuksesta* sakkoon.

26 §

Poikkeuslupa

Aluehallintovirasto voi erityisistä syistä yksittäistapauksessa myöntää 68 vuotta täyttäneelle oikeuden toimia panostajana. Lisäksi aluehallintovirasto voi erityisistä syistä yksittäistapauksessa myöntää ulkomailla panostajaksi pätevyityneelle oikeuden toimia panostajana, vaikka tällä ei olisi 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua päätöstä.

27 §

Pätevyyskirjan mukana pitäminen ja sen esittämisvelvollisuus

Pätevyyskirjan haltijan on pidettävä pätevyyskirja mukanaan tehdessään räjäytystyötä.

28 §

Valvonta

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista valvoo aluehallintovirasto siten kuin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) säädetään.

29 §

Pätevyyskirjan kaava

Aluehallintovirasto vahvistaa panostajan pätevyyskirjan kaavan.

HE 134/2015 vp

30 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan panostajalaki (219/2000).

Henkilö, jolla on tämän lain voimaan tullessa pätevyyskirja, saa jatkaa pätevyyskirjan mukaista räjäytystyötä pätevyyskirjan voimassa olon ajan, enintään kuitenkin viisi vuotta tämän lain voimaantulosta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tämän lain voimaan tullessa voimassa olevien pätevyyksien muuttamisesta tämän lain mukaisiksi pätevyyksiksi.

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 2015

Pääministeri

Juha Sipilä

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä